

MILIEURAMA

MAANDBLAD BOND BETER LEEFMILIEU

AFGIFTEKANTOOR
BRUSSEL X

RUILVERKAVELINGEN
'NIEUWE STIJL'

STERREBEEK 2000

ABDIJHOEVE WORDT
GRILL-RESTAURANT

DRAAGVLAK VOOR
MILIEUBELEID?

SPEELGOED EN MILIEU

VERSCHIJNT NIET IN JANUARI EN AUGUSTUS

70 Bf. MILIEURAMA WORDT GEDRUKT MET INKT OP VEGETALE BASIS

1996 / 12

DECEMBER

2 KOMMENTAAR

3-6 OMSLAGVERHAAL

De VLM vindt dat ruilverkavelingen ook 'anders' kunnen. Boompjes worden niet zomaar meer omgehakt, wel verplant!

7 LEDENBLAD

VELT gaat vegetarisch koken in de BRTN-studio's en Natuur en Stedeschoon gaat een luchtje scheppen in de Bourgoyen. Er is geen verband tussen beide.

8-10 VERENIGING IN DE KIJKER

Sterrebeek 2000 over flamingantisme en geluidshinder: een vuiltje aan de lucht of een blok aan het been?

11 FLITSEN

Procter&Gamble ging uit de kleren. The Body Shop in de pen...

12-14 DOSSIER

In Knesselare weten ze wat 'restauratie' betekent: een geklasseerde abdijhoeve werd illegaal verbouwd tot grill-restaurant.

15 FRONTLIJN

Waarom een klein land groot kan zijn: BBL sluit zich aan bij het protest tegen de Slowaakse kerncentrale van Mochovce.

16-18 INTERNATIONAAL

Even doorblijven: er wordt in Singapore immers gekongresseerd over de wereldvoedselhandel.

20-21 BELEID

De MiNa-Raad debatteerde over het maatschappelijk draagvlak voor het milieubeleid. BELT legt het bijltje neer: een terugblik.

22 PRO & CONTRA

Wanneer krijgen we de eerste genetisch gemanipuleerde hersenen geserveerd?

23 MINA

U had het wellicht al gemerkt: de tweede Benelux-struktuurschets komt eraan.

24-25 EKOTIPS

Speelgoed kan best milieuvriendelijk zijn...

26-27 BOEK EN MILIEU

Een plons in een plas actuele milieu-literatuur.

28 PUZZELN

Voor de laatste keer op zoek naar een BBL-lidorganisatie.

29 KALENDER

Studiedagen bij de vleet, wandelingen te over,... Geen reden om thuis te blijven zitten.

30-32 ADVERTENTIES

Mooi en meedogenloos.

EN DE BOER, HIJ PLOEGDE VOORT...

Enkele dagen geleden hadden wij de gelegenheid aanwezig te zijn bij het afscheid van de algemeen sekretaris van het Europees Milieubureau (*), waar ook BBL lid van is. Hij liet een zwaar politiek testament achter voor zijn opvolger, dat wij u willen besparen. Over één opmerking zit ik echter al dagen te piekeren: hij beweert dat hoe 'hoger' het nivo dat je actief bent, hoe moeilijker je (lobby-)werk is.

Ik betwijfel de waarheid van deze stelling. Op Europees nivo wordt inderdaad ander geschut ingezet dan op het lokale nivo: sommige pleidooien heb ik soms meer beschouwd als een oefening in elokwentie dan een aanbreng van inhoudelijke argumenten, strategieën worden meer op voorhand overwogen en bedisseld, het gezag en de macht van sommige belangengroepen speelt een overduidelijke rol...

En toch. Wij kennen en erkennen de moeilijkheidsgraad van de interventies van onze mensen in gemeentelijke milieuraad, in ruilverkavelingskommissies, in provinciale commissies voor ruimtelijke ordening. Het gaat hier helemaal niet om gelijk krijgen, enkel om het feit of de waarde van een gezond en leefbaar milieu in rekening wordt gebracht bij de besluitvorming. Dit bereiken is op lokaal nivo in veel gevallen ook een gevecht tegen windmolens, tegen politieke belangen, tegen economische belangen, tegen het eigenbelang van sommige verenigingen uit de zogenaamde nieuwe sociale beweging.

Wellicht doet het er niet toe te definiëren wie het hardst moet vechten. Eén ding is zeker: een gevecht op alle nivo's is nodig en we moeten een onnoemelijk respect hebben voor de mensen die het allemaal, ieder naar best vermogen, iedere keer weer, al is het met de moed der wanhoop, te lijf gaan. Voor een beter leefmilieu. Simpelweg alleen maar voor een milieu waarin onze kinderen ook nog kunnen leven. Goede moed allemaal.

• Lieve Grauls

(*) Ingewijden kunnen wij vertellen dat Raymond van Ermen deze job verwisselde voor de functie van directeur bij de European Partners for the Environment en op het EEB inmiddels vervangen is door John Hontelez, vroeger koördinator van Friends of the Earth International

VLM VIERT RUILVERKAVELINGEN

'NIEUWE STIJL'

VEEL GEBLAAT, WEINIG WOL?

Begin oktober organiseerde de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) een feestje. Op zich niet zo'n ongewone gebeurtenis, er worden binnen de administratie zo tegen het einde van het jaar wel eens meer glaasjes gevuld. De feestelijkheden van het 40-jarig bestaan van ruilverkavelingen in Vlaanderen hadden echter iets apart. Met een bezoek aan een aantal ruilverkavelingen 'nieuwe stijl' wou de VLM aantonen dat ruilverkavelingen anno '96 meer zijn dan een louter uitwisselen van lapjes landbouwgrond om de functionaliteit van de landbouw te verhogen. Ruilverkavelingen 'nouvelle façon' zouden ook en vooral rekening houden met andere sectoren zoals natuur en recreatie. Maar daar blijkt niet iedereen van overtuigd...

De eerste wet op de ruilverkavelingen dateert van eind '56 en was ingegeven door de toenmalige technologische evolutie en intensivering van de landbouwsector. Steeds meer landbouwers zegden de traditionele produktiemethoden vaarwel. Kunstmest, ontwatering, beregening, irrigatie, mastodonstraktoren en dito machines,

komputergestuurde stallen en schema's,... De boer van weleer werd, al dan niet noodgedwongen, een flink uit de kluiten gewassen 'bedrijfsleider'. Om de efficiëntie en de produktiviteit van die landbouwsector te vergroten, werd landbouwers de mogelijkheid geboden om binnen agrarisch gebied onderling percelen te gaan uitwisselen. Het

voordeel in termen van efficiëntie en produktiviteit ligt voor de hand. De gevolgen voor natuur en landschap waren vaak dramatisch. Om de landbouwpercelen beter bij elkaar te laten aansluiten werden bijvoorbeeld hagen en houtkanten zonder scrupules opgeruimd, kronkelende beekjes brutaal rechtgetrokken of enkele honderden meter

Ruilverkavelingen, ook wanneer ze worden uitgevoerd volgens een nieuwe stijl, zijn altijd nefast voor de natuur. (foto Kristel Peeters)

UITKERKSE POLDER: NATUURBEWEGING

Met de discussie rond de zin of onzin van ruilverkavelingen worden alvast een aantal hete hangijzers extra opgewarmd. Enerzijds worden de uiteenlopende belangen van landbouwsector en milieusektor, ondanks de goede bedoelingen die er vaak bij partijen bestaan, andermaal duidelijk. Anderzijds wordt nog maar eens aangetoond hoe belangrijk het is om ekologisch waardevolle gebieden die op het gewestplan niet als groenzone zijn ingekleurd, maar bijvoorbeeld in landbouwgebied liggen, ook een definitieve bescherming te garanderen...

Daarvoor wordt met meer dan bijzondere aandacht uitgekeken naar het voorliggende dekreet op het natuurbehoud dat ekologisch interessante zones moet consolideren in een Vlaams Ekologisch Netwerk (VEN). Onder druk van de landbouwsector echter probeert men deze afbakening te koppelen aan

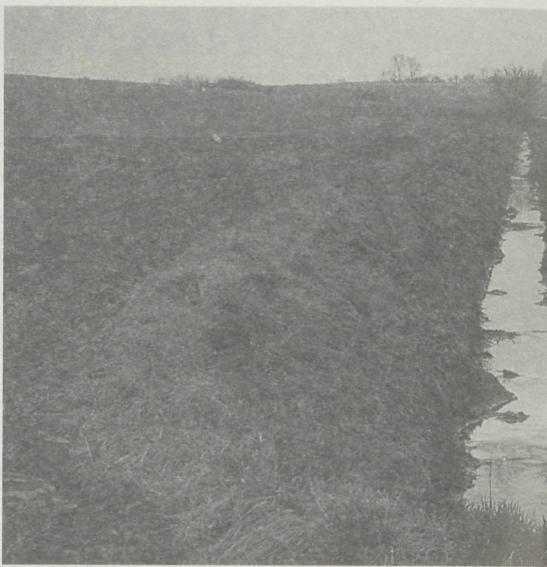
bepaalde bestemmingen op de gewestplannen. Anders gezegd: landbouwgebieden zouden niet in aanmerking komen voor afbakening binnen het VEN.

De kritiek op de manier waarop de landbouwsector het ontwerpdekreet op natuurbehoud heeft uitgehold, bleef echter niet op zich wachten en de Vlaamse regering beloofde prompt te tonen dat het menens was: er zou voor ongeveer 38.000 ha groene bestemmingswijzigingen worden doorgevoerd. De hetze rond de Uitkerkse Polder liet echter zien dat ook hier de landbouwsector zijn voetje voor zou zetten. Bij de wijziging van het gewestplan Brugge Oostkust was beloofd dat 380 ha landbouwgrond in de Uitkerkse Polder zou worden omgezet in natuurgebied. Uiteindelijk viel alleen 130 ha, de kern van de Uitkerkse Polder, deze eer te beurt. Ondertussen liet de Boerenbond al weten op geen enkele plaats gewestplanwijzigingen van landbouwzone naar natuurgebied te aanvaarden. Een klap in het gezicht van heel wat natuurverenigingen ter plaatse...

RADIKALE MINDERHEID

"We voelen ons inderdaad serieus in de rug

geschoten", vertelt John Van Gompel, ondervoorzitter van Natuurreservaten vzw en één van die mensen die op het terrein

De milieubeweging vindt het een spijtige zaak dat de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) de

jarenlang inspanningen deed om op een konstruktieve manier met landbouwers samen te werken. *"Een samenwerking die*

verderop ingebed in een betonnen buizenkoker. Statige rijen knotwilgen zagen zichzelf voor de bijl gaan. Vaak werden zelfs eeuwenoude landerijen afgebroken en kregen de bewoners wat verder op een meer geschikte plaats een nieuwe boerderij boven het hoofd. Ruilverkavelingen deden het geboetseerde landschap met heel wat waardevolle natuur en cultuur op enkele jaren tijd veranderen in een maanland-schap...

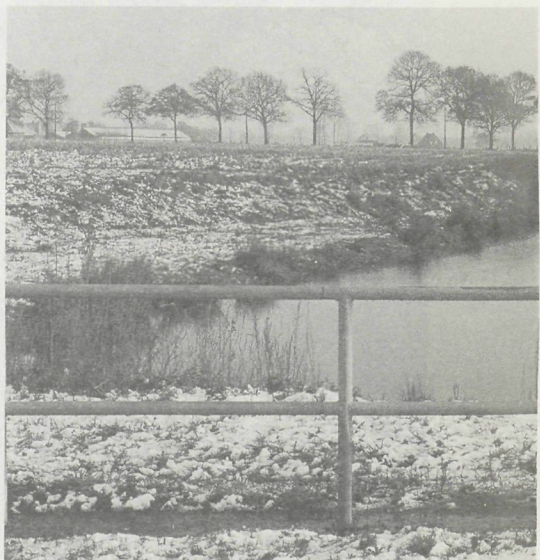
NATUUR OP DE TWEEDE PLAATS?

"Vandaag kan je zeggen dat er in die beginperiode inderdaad fouten zijn gemaakt", zegt Paul Demeester, administrateur-generaal van de VLM. *"Maar de ruilverkaveling was nu eenmaal vooral een agrarisch instrument en elke ruilverkaveling was een kind van zijn tijd. Het was de bedoeling om het landbouwgebied te ontsluiten, de percelen te hergroeperen en dichter bij de boerderij te brengen en te zorgen voor een goede afwatering. Al gauw werd echter duidelijk dat er ook rekening diende gehouden te worden met het landschap"*. Door een steeds toenemend milieubewustzijn, in '70 was net het eerste Jaar voor het Natuurbehoud georganiseerd, werd bepaald dat elke ruilverkave-

ling eerst een landschapsplan diende op te maken. *"Bedoeling was om vooraf een soort plan op te maken dat de impact van de ruilverkaveling op de omgeving duidelijk in kaart bracht"*, aldus Paul Demeester. *"Zo moest bijvoorbeeld worden vermeld op welke manier de kleine landschapselementen bewaard zouden worden, de waterlopen beschermd, ... Dat was zeker een eerste stap in de goede richting die uiteindelijk heeft geresulteerd in de ruilverkavelingen 'nieuwe stijl' die we met de VLM enkele jaren geleden hebben gelanceerd en waarvan je nu de eerste resultaten kan zien"*.

Die ruilverkaveling 'nieuwe stijl' wil meer zijn dan alleen maar een instrument ter ondersteuning van een meer efficiënte landbouw. Een ruim maatschappelijk overleg moet ervoor zorgen dat ook ecologische, sociale, kulturele, ruimtelijke en economische belangen aan bod komen. Sleutel daarbij is de 2%-norm: dit maximum-percentage van de oppervlakte kan gebruikt worden voor maatregelen tot landinrichting. *"Maar"*, zo klinkt het bij heel wat natuur- en milieuorganisaties, *"Uiteindelijk blijft ruilverkaveling een instrument van en voor de landbouw en blijft de aandacht voor natuur en milieu van ondergeschikt belang"*. Marc Florus, beleidsmedewerker

bij De Wielewaal, was erbij toen de VLM einde mei een aantal ruilverkavelingen 'nieuwe stijl' ging bezoeken. Net als afgevaardigden van natuurorganisaties uit bijvoorbeeld Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen heeft hij zijn twijfels over die goede bedoelingen...

De manier waarop de landbouwers het ontwerpdekreet natuurbehoud poogden uit te

AFHANKELIJK VAN SITUATIE

"Er zijn wel degelijk een aantal zaken die verbeterd zijn in de aanpak van de VLM",

MET EEN KLUITJE IN HET RIET?

vruchten heeft afgeworpen", aldus Van Gompel. "Sinds eind '89 werkten we hier met 22 landbouwers samen in het reservaat

zorgde ervoor dat de gewestplanwijziging uiteindelijk werd gekelderd". Een situatie die volgens Van Gompel voor heel Vlaanderen geldt: een minderheid van radicale landbouwers doet er alles aan om een meerderheid van boeren, die wél bereid zijn om met natuurorganisaties samen te werken, onder druk te zetten. John Van Gompel: "Onlangs vertelde een landbouwer me dat je als 'echte' boer sowieso tegen de groene jongens moet zijn. Dat is veelzeggend...".

Lege doos?

Maar ondanks de afgeschoten gewestplanwijziging leek er toch nog hoop voor de Uitkerkse Polder... De Vlaamse Regering besliste immers om voor het hele IJzerbekkenpoldergebied, meer dan 3.000 ha, het Vegetatiebesluit toe te passen. Op die manier zou de bodembescherming aan een strikte regelgeving worden onderworpen. Maaien, grazen en bemesten kàn, maar binnen strikte afgelijnde periodes en gebieden. Natuurverenigingen ter plaatse toonden zich met deze onverwachte wending uiteindelijk best tevreden. Een pyrrusoverwinning? "We moeten inderdaad vaststellen dat de

landbouwers hier gewoon doorgaan met weiden te scheuren en zich van het Vegetatiebesluit niks aantrekken", klinkt het bij John Van Gompel. "Er scheelt dus duidelijk iets aan het handhavingsbeleid. Ondanks ettelijke telefoontjes en faxen doet Aminor alsof zijn neus bloedt. We rekenen erop dat het kabinet van minister Kelchtermans iets in beweging zet". Maar op het kabinet Kelchtermans wordt de verantwoordelijkheid doorgeschoven naar de buitendienst van Aminor te Brugge: "We hebben reeds tot tweemaal toe opdracht gegeven om op te treden", zegt Inge Verheyen, woordvoerdster van minister Kelchtermans. "Het is aan de administratie om ervoor te zorgen dat het Vegetatiebesluit wordt nageleefd". Ondertussen blijkt dat reeds meer dan 10 ha van de Uitkerkse Polder door de landbouwers werd gescheurd. "Als er niks gebeurt, dan denk ik inderdaad dat het Vegetatiebesluit voor de Uitkerkse Polder een lege doos is geweest", besluit John Van Gompel.

• Piet Decoster

eigenlijke intensivering van de landbouw niet in vraag stelt. (foto Kristel Peeters)

van de Uitkerkse Polder. Maar een minderheid van radicale landbouwers slaagde er andermaal in om zijn wil op te dringen en

geeft Marc Florus toe. "Maar eigenlijk hangt alles af van de uitgangssituatie". Hij verwijst daarbij naar landbouwgebieden waar je nog nauwelijks natuurwaarden vindt: "Daar is het vanzelfsprekend een goede zaak dat in het kader van een ruilverkaveling bijvoorbeeld wat houtkanten en

natuur blijft het onzin om te verkavelen, alles met de grond gelijk te maken en dan als 'nieuwe stijl' wat verder weer wat boompjes en plantjes aan te planten. Een ruilverkaveling in een dergelijk gebied, zoals bijvoorbeeld de Kempen, blijft hoedanook synoniem voor natuurvernietiging".

Toch onderzoekt de VLM momenteel een waslijst van projecten dwars door de mooiste, kleinschalige beekvalleien van de Antwerpse Kempen. Eén van de ruilverkavelingen die er op stapel staan, is die van Zondereigen. In het onderzoeksgebied van die ruilverkaveling liggen een aantal bijzonder waardevolle natuurgebieden. Pakweg 30% van het onderzoeksgebied wordt beschouwd als 'reservaatwaardig'. Bijvoorbeeld het Turnhouts Vennengebied is één van die natuurgebieden, zowel E.G.-Vogelrichtlijn- als Ekologisch Impulsgebied, dat door de op stapel staande ruilverkaveling wordt bedreigd.

"Het gebied kent momenteel geen verharde wegen en elke vorm van bebouwing is afwezig. Dit maakt het uitzonderlijk voor Vlaanderen, vooral door een nog heel grote aanwezigheid van vele weidevogels", weet Johan Vandewalle van

Natuureservaten vzw. "Dit is één van de laatste pleisterplaatsen van de grutto, wulp, zomertaling en watersnip én een favoriete stek voor honderden wandelaars en natuurliefhebbers. De verharding van het wegennet in het kader van een ruilverkaveling werkt sluiproutes in de hand en trekt landbouwbebouwing aan. Bovendien zijn de kavels in het gebied op zich voldoende groot en worden de gronden bijna allemaal gebruikt door landbouwers die ver weg wonen". Natuureservaten vzw ziet het nut van een ruilverkaveling voor het gebied dan ook niet in.

OP BEZOEK IN RAVELS EN HUISE

De Vlaamse Landmaatschappij vindt ondertussen wel dat een aantal 'andere' ruilverkavelingen best mogen gezien worden: "De ruilverkaveling in Ravels is het sprekende bewijs dat we met de VLM ook oog hebben voor andere dan landbouwbelangen", verdedigt VLM-administrateur-generaal Demeester zich. "De ruilverkaveling strekt zich uit over ongeveer 1.400 ha waarvan meer dan 30ha werd voorbehouden om er natuur te creëren. Er werden diverse soorten kleine landschapselementen aangeplant, poelen aange-

hollen, stuitte vanuit diverse hoek op nogal wat kritiek.

wilgen worden aangeplant. Maar in een agrarisch gebied met een groot percentage

legd,... Het bewijs dat een verwevenheid van natuur en landbouw kan". In het Oost-Vlaamse Huise, waar enkele jaren geleden ook een ruilverkaveling 'nieuwe stijl' werd opgestart, is men minder entoesiast. De Stichting Omer Wattez volgde het opstarten en de uitvoering van de ruilverkaveling op de voet. Op vandaag weet men het resultaat van de nieuwe aanpak alvast niet bijzonder hoog in te schatten. "Er zijn ontegensprekelijk een aantal positieve elementen", vindt André De Kimpe van de Stichting Omer Wattez. "Het behoud van oude knotwilgenrijen en graslanden én de beheersovereenkomsten die werden gesloten met landbouwers zijn zeker een stap in de goede richting. Alleen valt daar in de praktijk vaak weinig van te merken". De Kimpe verwijst naar afspraken om de bemesting op bepaalde percelen te reduceren en er de beweidingsdruk en maaifrekwentie te verminderen. Ondanks de afspraken, doen nogal wat landbouwers alsof hun neus bloedt. "De eindafrekening is hoedanook nefast voor de natuur", besluit André De Kimpe van de Stichting Omer Wattez. "Ondanks alle op- en afbouwmaatregelen is de natuurhistorische waarde van het vallei-gebied van Huise en Mullem bijzonder drastisch verknald. Spontane natuurontwikkeling krijgt steeds minder kansen. Eigenlijk zit alles teveel in de sfeer van een rekreatief aantrekkelijke inrichting van het landschap: goed ingerichte wandelpaden, wegbeplanting, info-bordjes allerhande,... Landschap wordt steeds meer synoniem voor park...".

GEEN OVERLEG

"Ruilverkavelingen, ook wanneer ze worden uitgevoerd volgens een nieuwe stijl,

zijn altijd nefast voor de natuur", aldus nog Marc Florus. "Wanneer een landbouwer een perceel bewerkt, dan wil hij daar het maximum uithalen. Of er op dat perceel nu al dan niet een bosje of een struikgewas staat waar één of andere vogel in broedt, dat maakt voor de doorsnee landbouwer niks uit. Hij wil gewoon zo veel mogelijk ruimte om te boeren, en misschien is dat vanuit zijn standpunt best te begrijpen?". Alhoewel. Steeds meer wordt duidelijk dat een ongecontroleerde landbouwproductie zichzelf op een dood spoor zet. Nu al is landbouw de meest gesubsidieerde sector binnen de Europese Unie en ook op internationaal vlak wordt het onevenwicht van een losgeslagen landbouwproductie steeds pijnlijker gevoeld. "We vinden het dan ook bijzonder jammer dat de VLM deze intensivering eigenlijk niet in vraag stelt", vindt Martine Langen van de West-Vlaamse Milieufederatie (WMF). "Het kan best zijn dat het instrument ruilverkaveling in de jaren '50 en '60 noodzakelijk was om een meer economische ruilverkaveling mogelijk te maken, maar ondertussen is er toch heel wat veranderd. Het rendement in de landbouwproductie neemt nog altijd toe, ten koste echter van veel kleine boeren die niet meer kunnen overleven". Langen verwijst o.m. naar het beleid van de Europese Unie waarin extensivering en braaklegging gekoppeld aan een inkomenstoeslag steeds meer aandacht krijgen. Paul Demeester van de VLM vindt die redenering alvast een misvatting: "De landbouwsector zal ook in de toekomst nog verder blijven evolueren. Wanneer we onze landbouwers economische zekerheid willen bieden dan betekent dit dat we de boeren die blijven ook de nodige ruimte en infrastructuur moeten kunnen garanderen".

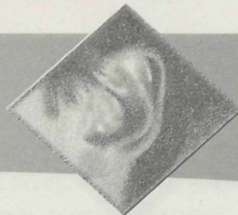
Ook de manier waarop een ruilverkaveling tot stand komt, moet het bij de natuur- en milieuverenigingen ontgelden. Het volstaat dat een handvol landbouwers de koppen bij elkaar steken en een voorstel doen aan de VLM om een ruilverkavelingsproject op gang te schieten. "Milieugroepen worden nauwelijks bij de dossiers betrokken", klinkt het in koor. Pas nadat het openbaar onderzoek afgerond is, en eigenlijk dus alles reeds beslist is, kan je als milieuvereniging je stem nog laten horen in de commissie van advies. "Maar dan zijn er meestal reeds enkele jaren verstreken en is er reeds zoveel geld aan allerlei plannen besteed, dat er fundamenteel eigenlijk nauwelijks nog iets kan worden aangepast", aldus een geprikkelde Marc Florus.

WACHTEN OP DEKREET

Dat het 40-jarig bestaan van ruilverkavelingen voor de milieubeweging geen reden was om de champagne te ontkurken, is duidelijk. Maar hoe moet het verder? Zijn ruilverkavelingen een instrument dat eigenlijk maar best wordt afgeschaft? "We willen zeker niet zo ver gaan om te stellen dat ruilverkavelingen moeten worden afgeschaft", vindt Marc Florus. "Maar we willen wel dat de VLM open kaart speelt en dat er een dialoog wordt opgezet met de milieubeweging, het Instituut voor Natuurbehoud, de afdeling natuur van Aminal én de landbouwers". Toch vindt de milieubeweging dat er een tijdelijke stopzetting moet komen van alle lopende onderzoeken en een moratorium op nieuwe verkavelingen. "Momenteel wordt door minister Kelchtermans gewerkt aan een nieuw dekreet op het natuurbehoud", verduidelijkt Johan Vandewalle van Natuurreservaten vzw. "Zoals het er nu naar uitziet, zal dat dekreet ook voorzien in het instrument 'natuurinrichting'. Dat moet het equivalent worden van een ruilverkaveling, maar dan voor natuur". André De Kimpe van de Stichting Omer Wattez nuanceert die 'natuurinrichting' echter ietwat: "Die natuurinrichting als instrument hoeft voor ons niet echt. We zijn er zeker van dat de natuur zichzelf wel zal inrichten".

De natuur- en milieuverenigingen eisen dat het ontwerpdekreet op natuurbehoud zo snel mogelijk van kracht wordt én dat de uitvoeringsbesluiten er snel worden aan toegevoegd. "We willen dat waardevolle natuur, die nu in agrarisch gebied ligt en door een ruilverkaveling dus kan worden aangetast, opgenomen worden in de natuurlijke structuur van het dekreet op natuurbehoud", besluit Marc Florus. "In afwachting daarvan willen we niet dat er nog ruilverkavelingen worden gerealiseerd".

WINTERWANDELINGEN NATUUR-EN STEDESCHOON

De Koninklijke Vereniging voor Natuur en Stedschoon, één van de oudste lidverenigingen van BBL, organiseert begin '97 een aantal activiteiten die zich er prima toe lenen om de beentjes eens uit te strekken na een vermoeiende feestperiode.

Op woensdag 15 januari staat een wandeling in de omgeving van Calfven op de agenda. Er wordt gewandeld langs de bossen op de Wal, polders en oude dijken. Afspraak om 13u45 aan de kerk van Ossendrecht. Op zondag 26 januari vertrekt men om 8u45 in de Antwerpse Van Stralenstraat richting Gent voor een geleid bezoek aan de plantentuin en de serres van de universiteit. In de namiddag staat een geleid bezoek aan het natuurreserveaat Bourgoyen-Ossemeersen op het programma. In dit waterrijk en jachtvrij gebied van 200 ha overwinteren jaarlijks talrijke vogelsoorten. Om 18u00 brengt men tenslotte nog een bezoekje aan de gloednieuwe RUG-Volkssterrenwacht 'Armand Pien'.

Inlichtingen: Natuur en Stedschoon, Hélène Lacor, Kon. Astridplein 24, 2018 Antwerpen, Tel. 03/232.35.31.

INFO-AVONDEN OVER AFVALPREVENTIE

Afvalpreventie werkt! Gemeenten als Dilbeek bewezen de voorbije maanden dat afvalpreventie hét middel bij uitstek is om iets te doen aan onze afvalberg. Heel wat andere organisaties en gemeenten zien het evenzeer zitten om het voorbeeld van Dilbeek te volgen. Echter, in de praktijk beperkt het werken aan afvalpreventie zich veelal tot goedbedoelde, maar losse initiatieven als thuiskomposteren of een actie 'geen reklamedrukwerk',... Onder de noemer 'Een afvalpreventiebeleid in uw gemeente: concrete voorstellen voor een concreet beleid' organiseert Bond Beter Leefmilieu (BBL) samen met Stadsland vzw en Elcker-Ik een reeks info-avonden die willen aantonen dat een degelijk afvalpreventiebeleid een integrale en strategische aanpak vereist. De info-avonden richten zich tot alle geïnteres-

seerden uit de lokale milieuverenigingen en milieuraden. Tijdens de info-avonden krijgen ze heel wat kant-en-klare tips aangereikt om zelf in de eigen gemeente concrete voorstellen te lanceren die vorm kunnen geven aan het lokale debat over de preventie van afval.

De info-avonden worden georganiseerd op 14 januari in Antwerpen (grote zaal Elcker-Ik, Breughelstraat 31), op 16 januari in Roeselare (jeugdcentrum, Zuidstraat 5), op 21 januari in Gent (taverne De Ronde, Kortrijksestweg. 1), op 23 januari in Hasselt (salonzaal Cultureel Centrum, Kunstlaan 5), op 28 januari in Herentals (zaal Echo, Sint Antoniusstraat 2) en tenslotte op 30 januari in Leuven (Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63). De info-avonden beginnen telkens om 20u00.

Inlichtingen

Bond Beter Leefmilieu (BBL), Peter Ketelers, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel, Tel. 02/539.22.17, Fax. 02/539.09.21.

EDUKATIEVE MILIEUBOOT- TOCHTEN 1997

De Milieuboot gooit ook in '97 opnieuw de trossen los, dit keer staan de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen op de kalender. Van maart tot juni en van september tot oktober worden achtereenvolgens het Albertkanaal, het Netekanaal, de IJzer, het kanaal Bocholt-Herentals en het kanaal Dessel-Kwaadmechelen verkend. Tijdens schooldagen richt de Milieuboot zich vooral tot scholieren. Op woensdag-namiddag en in de weekends is het de beurt aan verenigingen. De boottochten duren ongeveer 3 uur waarin onder deskundige begeleiding een educatief programma aangeboden wordt rond watervervuiling en -zuivering, natuur en milieu. In het labo aan boord van de boot worden stalen genomen en ter plaatse geanalyseerd. Je kan aan boord ook rondkuieren bij een tentoonstelling met aquaria, maquettes,...

De prijs van een Milieuboottocht bedraagt 50 frank als je jonger bent dan 18. Volwassenen betalen 150 frank. Tijdens het weekend vaart de Milieuboot van 10u00 tot 13u00 en van 14u00 tot 17u00. Op schooldagen van 9u00 tot

12u00 en van 13u00 tot 16u00.

Inlichtingen:

De Milieuboot, Korte Nieuwstraat 12, 9300 Aalst, Tel. 053/77.92.89., Fax. 053/78.40.15.

VELT PRESENTEERT EKOLOGISCH TV-PROGRAMMA

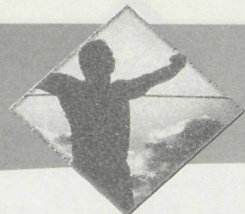
Vanaf zondag 5 januari krijg je een nieuw ekologisch programma op de buis. 'Biosfeer' is een gloednieuwe ekologische reeks die in prime-time op TV2 te zien zal zijn en waar de Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (VELT) aan heeft meegewerkt. 'Bio-sfeer' wordt een reeks van panklare uitzendingen rond ekologische voeding. Je krijgt reportages te zien over de principes, de samenstelling en de producten die je nodig hebt om een echt ekologische maaltijd op tafel te krijgen. In elke uitzending wordt ook een kleurrijk, geurend recept klaargemaakt en wordt ook uitgelegd hoe je de meest voorkomende groenten biologisch kan telen, van zaad tot oogst. Als dessert schotelt men de kijkers een reportage voor waarin diverse ekologische onderwerpen aan bod komen: bouwbiologie, zonne-energie, drinkwater,... Milieu- en natuurverenigingen kunnen hun eigen activiteit ook laten aankondigen in de agenda van 'Biosfeer'. Neem daarvoor zo snel mogelijk contact op met het VELT-sekretariaat!

Daar kan je ook terecht voor de 'VELT-wandkalender 1997'. Die werd geïllustreerd door VELT-lid en kunstenaar Roeland Kotsch. Hij slaagde erin om met 13 virtuele pasteltekeningen de wandkalender een betoverende sfeer van een ekologische siertuin te laten uitademen. Schrijver Johan Van Cauwenberge voorzag elke tekening van een passende poëtische gedachte. Ook dit jaar bevat de kalender een handige werkkalender om in het tuinhok te hangen en er je teeltgegevens en oogstresultaten op bij te houden. De kalender kost 320 frank en krijg je thuisbezorgd na overschrijving op het rekeningnummer 001-0990550 van VELT- nationaal, 2600 Berchem.

Inlichtingen:

VELT, Uitbreidingstraat 392c, 2600 Berchem, Tel. 03/281.74.75., Fax. 03/281.74.76.

ROGER WITHOFS EN MAGDA ROCK VAN STERREBEEK 2000:

"STRIJDEN TEGEN VOORTDURENDE WAALSE AGRESSIE OP ONS VLAAMSE GROEN"

Elke milieuvereniging heeft zo zijn eigen geschiedenis. Milieu- en natuurbeschoud waren echter steeds de voornaamste drijfveer. Sterrebeek 2000, dat op 23 november zijn 25ste verjaardag vierde, blijkt hierin een buitenbeentje. Voor de oprichting van de vereniging gaan we terug tot '71 toen de gemeenteraadsverkiezingen 4 Franstalige afgevaardigden aan een zitje in de Sterrebeekse raad brachten. De uitbreidende verfransing baarde heel wat Vlaamse inwoners van Sterrebeek zorgen en er werd een vereniging opgericht die het Vlaamse karakter van de gemeente wilde behouden en tegelijk de strijd aanbond tegen het verdwijnen van het groen in Sterrebeek. Vlaams én groen, een 'ménage de raison'?

Sterrebeek 2000 ijvert zowel voor het behoud van de Vlaamse identiteit als voor een gezond leefmilieu. Toch krijg ik de indruk dat de prioriteit bij het communautaire ligt. Klopt dat?

Oorspronkelijk was dat inderdaad het geval, later werden beide aspecten even belangrijk voor onze werking. Sinds de oprichting bleek het in de praktijk niet mogelijk om ze gescheiden te houden. We konden geen werk maken van meer leefbaarheid in Sterrebeek zonder de verfransingsdruk het hoofd te bieden. De Franstaligen die zich hier komen vestigen eisen evenveel rechten als de autochtone bevolking. Precies daar wringt het schoentje. Wij krijgen vaak het verwijt extreem te zijn maar het enige wat we verlangen is gewoon eerbied voor onze eigenheid.

TWEETALIGE WINKELJUFFROUW

In het meest recente nummer van jullie tijdschrift laat u duidelijk uw ergernis blijken over een winkeljuffrouw die haar klanten in beide talen aanspreekt. En een journaliste van Le Soir die de gemeenteraad bijwoont, zou volgens jullie wel eens 'een poging tot territoriumuitbreiding' kunnen zijn. Is het niet logisch dat jullie extremisme wordt verweten?

We hebben er heus geen bezwaar tegen dat klanten uit hoffelijkheid in hun eigen taal bediend worden. Het is echter wel steeds één van onze grote aandachtspun-

Roger Withofs en Magda Rock van Sterrebeek 2000: "We konden geen werk maken van meer leefbaarheid in Sterrebeek zonder de verfransingsdruk het hoofd te bieden". (foto Frans Geys)

ten geweest dat ten minste de communicatie naar buiten toe in het Nederlands gebeurt. Zowel de industrie als de woningeigenaren willen hun aantrekkingskracht op Franstaligen vergroten door reclame in beide landstalen te voeren en dit nota bene in het Vlaamse landsgedeelte. Inwijkelingen moeten op die manier geen enkele moeite doen om zich hier te integreren. We willen niet het risico lopen dat Vlamingen in Sterrebeek, net als in de faciliteitengemeenten, steeds meer toegevoegd moeten worden.

Vindt u het niet jammer dat Vlamingen en Walen niet kunnen samenwerken aan een beter leefmilieu?

Natuurlijk is dat spijtig. In de praktijk blijkt het echter nooit te klikken. De communicatie tussen Vlaams- en Franstaligen loopt altijd spaak. Enkele jaren geleden werkten wij bijvoorbeeld samen met een buurtcomité dat agendeerde tegen lawaaihinder van een dancing. In dat comité zetelden zowel Walen als Vlamingen. De samenwerking verliep vrij vlot tot die werd verknald door een Franstalige die tijdens Nederlandstalige gesprekken telkens hinderlijk tussenkwam en het gesprek verstoortte.

Enkele jaren geleden wou de UCL in Woluwe een verbindingsweg met de universiteit van Leuven, een autoweg die een breed betonspoor door ons Meersche Bos zou trekken. Dat hebben we gelukkig kunnen voorkomen. Ook hier merk je weer de agressie van Franstalige kant, de UCL in dit geval, op Vlaams domein. Een agressie die heel vaak gekoppeld is aan een bedreiging van onze groene zones. Dat maakt samenwerking heel moeilijk. Toch hebben wij in de affaire rond de luchthaven ingepikt op een reeds lopende procedure van Union Belge, onze Franstalige tegenhanger die actie voert tegen lawaaihinder.

KAPITAALKRACHTIGE 'VREEMDELINGEN,

Wat waren de hoogtepunten voor Sterrebeek 2000 de afgelopen 25 jaar?

Wij zijn er vast van overtuigd dat wij, op het kommunautaire vlak, ertoe hebben bijgedragen dat het Vlaams bewustzijn bewaard is gebleven en dat we een dam konden opwerpen tegen de uitbreidende verfransing en de internationalisering van

onze streek. In onze onmiddellijke omgeving zijn een Engelse, Amerikaanse en Duitse school gevestigd. Bovendien heb je hier in de buurt ook nog het hoofdkwartier van de NAVO met alle gevolgen van dien. Dat zorgt ervoor dat heel wat

Net als de problematiek van de industrie-terreinen overigens. Sadasem, een chemisch bedrijf dat het in Wallonië te warm onder de voeten kreeg, kon een bouwvergunning voor een nieuwe vestiging in onze Bosdelle geregeld krijgen. Volgens

De strijd voor het behoud van holle wegen was voor Sterrebeek 2000 steeds één van de hoofdprioriteiten. (foto Frans Geys)

kapitaalkrachtige vreemdelingen naar hier afzakken. Meteen brengt ons dat bij het probleem van de verkavelingen.

Een aanzienlijke hoeveelheid open ruimte zou plaats moeten ruimen ten voordele van nieuwe woonwijken...

Inderdaad. Toen Sterrebeek 2000 werd opgericht, kon je hier nog tegen een voordelige prijs een fraai stukje grond kopen. De inwijkelingen maakten hiervan dankbaar gebruik en de aanleg van de autosnelweg vergemakkelijkte bovendien de verbinding met de kantoren in Brussel. Minder aangenaam was dat een aantal parken daarvoor voor de bijl zouden gaan, zoals bijvoorbeeld 4ha groen in het Park ter Meren. Dat heeft steeds een groot deel van onze werking uitgemaakt.

het gemeentebestuur was er 'enkel wat hinder door ammoniakgeur'. Een voorlichtingscampagne van Sterrebeek 2000 naar de bevolking toe, resulteerde evenwel in de afbraak van wat reeds opgetrokken was.

We hebben ook heel wat uurtjes besteed aan de studie van de Groene Hoofdstructuur en de gewestplannen. Aanvankelijk waren verschillende gebieden op voorlopige gewestplannen bestemd voor verkaveling. Door onze acties werden die verkavelingen uiteindelijk weerhouden op de definitieve gewestplannen. Sterrebeek 2000 diende ook meermaals voorstellen en amendementen in om de bevoegde instanties ertoe aan te zetten rekening te houden met groenbehoud. Zonder veel succes, al blijkt nu vaak dat wij het toen bij het rechte eind hadden. Zo werden onze

voorstellen voor het behoud van de holle wegen aanvankelijk weggehoond. Nu staan die holle wegen in het GNOP omschreven als één van de belangrijkste natuurelementen in de gemeente en vormen ze een prioritair aktiepunt.

GELUIDSHINDER IN PRAATBARAK?

Sterrebeek wordt geplaagd door geluidshinder van zowel autosnelwegen als van de luchthaven. Jullie bleven niet bepaald bij de pakken zitten rond deze problematiek.

Wat de grondhinder betreft, resulteerden onze aanhoudende akties in het aanleggen van fluisterasfalt op de snelwegen. Dat was een aanzienlijke verbetering. Wij pleitten voor een verlaging van het aantal decibel met drie eenheden. Dat lijkt een peulschil maar het effect is bijzonder groot want de druk verlaagt meteen met ongeveer 50%.

Toen er plannen waren om de luchthaven van Beek uit te breiden en de startbaan te verleggen zodat er meer luchtverkeer over Belgisch Limburg zou vliegen, vond toenmalig Minister van Verkeer Dehaene dat onaanvaardbaar. Wij reageerden onmiddellijk met een petitieaktie. Wat in de omgeving van Beek niet kon voor 6000 omwonenden, zouden 140.000 mensen rond Zaventem immers wel moeten tolereren. Minister Dehaene heeft na een onderhoud met Sterrebeek 2000, en

na zelf enkele avonden in de buurt van de luchthaven door te brengen, maatregelen genomen. Zo kregen de charters een verbod op nachtvluchten. Er werd bovendien een geluidscel opgericht om de omwonenden inspraak te verlenen in de problematiek. Dat bleek achteraf echter alleen een praatbarak te zijn. Deze geluidscel kon zelfs geen advies verlenen aan de bevoegde minister.

Momenteel voert Sterrebeek 2000, samen met zeven gemeenten, andere aktiekomitees en de Bond Beter Leefmilieu, juridisch aktie tegen lawaaihinder van de luchthaven. Het gemeentebestuur van Sterrebeek ondersteunt deze aktie niet. Is dat een typische houding wanneer het gaat om milieuproblemen?

Onze plaatselijke politici passen graag de taktiek van het invriezen van initiatieven toe. Telkens wanneer wij, of een andere vereniging, ideeën aanbrengen, dan worden die gewikt en gewogen en uiteindelijk op de lange baan geschoven. Hoe groter de vragende partij, hoe groter die neiging. Onze gemeenteraadsleden verkiesen het immers om op eigen houtje initiatieven te nemen. Zo besliste het gemeentebestuur van Zaventem om alleen te procederen tegen de Belgische Staat en de Regie der Luchtwezen. Vaak wanneer het al te laat is, worden onze ideeën opnieuw uit de koelkast gehaald. Dat was niet alleen het geval met de

lawaaihinder, ook inzake de huisvuilproblematiek, verkavelingen en groenzones was het van dat.

VERWERPELIJK BLOK

Hoe ervaren jullie de samenwerking met Bond Beter Leefmilieu?

In een zaak als de procedure tegen de geluidshinder is een overkoepelende vereniging als de BBL noodzakelijk om het standpunt van de verschillende betrokken partijen eensluidend naar buiten te brengen. Zonder die gezamenlijke noemer sta je in eerste instantie veel minder sterk en zou iedereen bovendien zijn eigen individuele eisen naar voor schuiven. Het advies en de steun van BBL zijn, vooral voor die thema's die de gemeentegrens overschrijden, heel nuttig. Wat de problemen binnen onze gemeente betreft, staan wij echter sterk genoeg in onze schoenen om onze eigen boontjes te doppen.

Stoort het jullie als expliciet Vlaamsgezinde vereniging dat BBL principieel weigert te praten met het Vlaams Blok?

We zijn gelukkig dat jullie dat weigeren en we hopen dat dit in de toekomst zo blijft. Sterrebeek 2000 is zelf een pluralistische en a-politieke vereniging die elk contact met het Blok probeert te vermijden. Heel wat mensen hebben echter de neiging om alle Vlaamsgezinde organisaties over dezelfde kam te scheren. Dat vinden wij onterecht. Sterrebeek 2000 verwerpt uitdrukkelijk alles waarvoor het Vlaams Blok staat.

• Sandra Van Aerschot

"In een zaak als de procedure tegen de geluidshinder is een overkoepelende vereniging als de BBL noodzakelijk om het standpunt van de verschillende betrokken partijen eensluidend naar buiten te brengen". (foto Frans Geys)

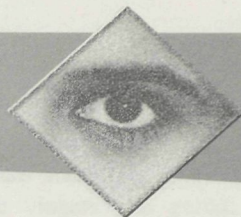
Kader

Naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van Sterrebeek 2000 verscheen het boek '25 jaar Sterrebeek 2000'. In deze kroniek beschrijft Magda Rock een kwarteeuw strijd voor een Vlaams, groen en mooi dorp in de Vlaams-Brabantse rand rond Brussel. Het boek kost 350 frank en kan je bestellen bij het sekretariaat van Sterrebeek 2000.

*Inlichtingen: Sterrebeek
De prijs bedraagt 350 frank.*

*Inlichtingen: Sterrebeek 2000 vzw,
Windmolenlaan 52, 1933 Sterrebeek,
Tel. 02/731.08.57.*

4 MILJOEN HANDTEKENINGEN TEGEN DIERENPROEVEN

Woensdag 27 november gaven tegenstanders van vivisectie op dieren voor de ingang van het Europees Parlement in Brussel 4 miljoen handtekeningen af van mensen die een verbod willen op dierproeven in de cosmetica wereld. De actie was op getouw gezet door de Europese Coalitie voor de Beëindiging van dierproeven en de Body Shop. De Europese Unie besliste drie jaar geleden dat dierproeven in de cosmetica wereld vanaf '98 zouden worden verboden. Vandaag lijkt deze visie enigszins gewijzigd en pleit de EU ervoor ingrediënten te blijven testen op dieren en zelfs proeven op dieren met het eindproduct in uitzonderlijke omstandigheden toe te laten.

Nochtans bestaan er al voldoende alternatieven om cosmetica producten op hun mogelijke schadelijke gevolgen te testen. Onder andere de Body Shop heeft een Skin Patch Test uitgewerkt. Op een stukje menselijke huid brengt men gedurende een bepaalde periode een beetje van het te testen produkt aan en na een tijdje ziet men of het produkt schadelijk is of niet. Verder bestaan er in vitro testen en natuurlijk kan men meer en meer gebruik maken van computersimulaties. In de meeste gevallen zijn dierproeven dus al totaal onnodig geworden. Jammer voor de 22.000 dieren die, alleen al in Frankrijk, vorig jaar als geschminkte modellen in cosmeticalaboratoria paradeerden.

PROCTER&GAMBLE ONDERZOEKT DE BELG EN ZIJN KLEDING

In september deed het onderzoeksburo Dimarso in opdracht van Procter&Gamble een enquête naar de Belg en zijn kleding. Men wou ondermeer weten hoelang de Belg zijn kleding draagt. Dat bleek gemiddeld tussen de twee à vijf jaar te zijn. Enkele opmerkelijke resultaten die naar voren kwamen, zetten we kort even op een rijtje. Zo heeft 40% van de mensen kledingstukken met een emotionele waarde. Vooral jongeren blijken wel eens een emotionele band te hebben met bijvoorbeeld

een jeans of een broek. Als er geld uitgespaard wordt op kleding, dan besteedt de Belg dat geld in de eerste plaats aan reizen of verdwijnt het op de bankrekening. Alhoewel, op een frank kijken de meeste mensen niet. 26% koopt nog altijd kleding wanneer zij daar zin in hebben, terwijl maar 17% kleren koopt tijdens de koopjesperiode. Kleren doorgeven binnen het gezin blijft nog altijd een favoriete bezigheid in de meeste huishoudens. 58% van de gezinsleden hebben kleren van de oudere broer of zus 'geërfd'. Helaas is er niet gepeild naar wat men doet met kleren die men niet meer draagt. Heel wat liefdadigheidsinstellingen en kringloopcentra kunnen oude kleren heel goed gebruiken. Dit textiel wordt daar steeds gesorteerd. Zo'n 40% komt terecht in de tweedehands-handel, 20% kan gebruikt worden voor de produktie van nieuwe textielvezels, 25% krijgt een tweede leven als poetskatoen of als dweilen en 15% wordt gestort. Uit bovenstaand onderzoek blijkt dat maar 1% van de Belgen tweedehandskleding koopt.

Inlichtingen:
Procter&Gamble, Temselaan 55, 1853
Strombeek-Bever, Tel. 02/456.45.11.,
Fax. 02/456.45.70.

'VLINDEREXPERT' VOORSPELT VLINDERBEVOLKING IN BERMEN EN BOSSEN

Dankzij het Nederlandse systeem 'Vlinderexpert' kan men sinds kort het maai-beheer en de begrazing van bermen en bossen optimaal op vlinders afstemmen. In grote lijnen bestaat dit computersysteem uit een vegetatiebestand en een databestand met vlindergegevens. Door beide gegevensbestanden te koppelen, kan een beheerder zien welke vlinders op een bepaalde plaats voorkomen. Daarnaast kan men kiezen uit verschillende maaimethoden en data. De resultaten van die keuze verschijnen onmiddellijk op het scherm. 'Vlinderexpert' geeft naast de vaste bewoners ook de te verwachten gasten weer. Door te experimenteren met maaidata en maaimethoden kan men zien hoe de vlinders op veranderingen in het maai-beheer zullen reageren.

Naast beheerders van bermen en bossen, zoals gemeenten en terreinbeherende orga-

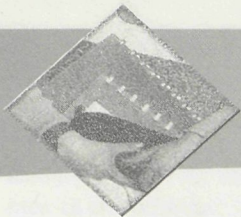
nisaties, is het programma eveneens interessant voor advies- en ingenieursburo's en waterleidingbedrijven. Ook op planologisch gebied kan het systeem een grote hulp zijn. Zo kunnen groenontwerpers bepaalde landschappen creëren en voorspellen welke dagvlinders in dat landschap zullen leven. Het systeem bevat een volledige soortbeschrijving met afbeeldingen van alle vlinders die in onze kontreien voorkomen. De ontwerper krijgt eveneens gegevens over de levensvoorwaarden van bepaalde vlindersoorten.

HERGEBRUIK VAN RESTSTROMEN ZORGT VOOR WINST

In het rapport 'Naar een duurzame Zeeuwse industrie' zet de Zeeuwse Milieufederatie maar liefst 17 ideeën op een rijtje om ecologie en ekonomie in de Zeeuwse bedrijven hand in hand te laten gaan. Het aksent ligt daarbij vooral op het hergebruik van reststromen als alternatieve energiebron. De slaagkansen van deze methode worden hoog ingeschat.

In de Zeeuws-Vlaamse kanaalzone experimenteerden reeds 4 bedrijven met restwarmte om hun installaties aan te drijven. Dat leverde een vooruitgang in de waterkwaliteit van de Westerschelde op. Bovendien kon men een afname van de thermische belasting van het Scheldewater waarnemen. Eén van de 17 ideeën is het opzetten van een goede informatiewisseling over grond- en hulpstoffen. Het bijproduct van het ene bedrijf kan als grondstof of energie dienen voor een naburig bedrijf. Een herschikking van bedrijven op industrieterreinen kan eveneens een aardige energiewinst opleveren. Bedrijven en gemeenschappelijke voorzieningen kunnen op een dergelijke manier ingeplant worden dat er een ruimtewinst ontstaat. Bovendien kunnen op die manier de kosten voor de infrastructuur van het buiten-transport gedrukt worden. Bedrijven groeperen op basis van hun energiebehoefte en restwarmte is een manier om het energieverbruik te beperken. Zo kunnen fabrieken die zelf hoogwaardige energie gebruiken, hun restwarmte doorgeven aan bedrijven die minder hoogwaardige energie nodig hebben.

HISTORISCHE HOEVE WORDT GROOT-SCHALIG HORECA-COMPLEX

"MENUKAART MET GRILLBEREIDINGEN VANAF 1000 FRANK"

Dat onze wetgeving inzake ruimtelijke ordening wel eens meer op een vrij flexibele manier wordt geïnterpreteerd, is al langer duidelijk. Nu het Eurantex-verhaal definitief in het voordeel van de buurtbewoners lijkt beslecht, ziet het er naar uit dat elders in Oost-Vlaanderen een nieuw juridisch steekspel in de ruimtelijke ordening werd aangevat. In Knesselare, één van die landelijke gemeente in het Meetjesland waar de tijd zo af en toe nog eens blijft stilstaan, wordt op een zelden geziene manier haast letterlijk 'strijd' geleverd om een 18de eeuwse geklasseerde abdijhoeve die enkele maanden geleden illegaal werd verbouwd én momenteel uitgebaat wordt als restaurant-feestzaal. 'De Bossen van Vlaanderen', deel 2...

De Drongengoedhoeve in het Oost-Vlaamse Knesselare: van geklasseerde 18de eeuwse abdijhoeve naar een illegaal uitgebaat grill-restaurant. 't Kan verkeren..

Onderwerp van discussie is de Drongengoedhoeve, een nagenoeg intact gebleven abdijhoeve die werd gebouwd op het eind van de 18de eeuw en sinds '56 werd geklasseerd als landschap. Samen met de aanpalende eigendommen zoals een unieke hoogstamboomgaard, omwallingen en enkele percelen bos is de hele site ingetekend als natuurgebied op het gewestplan.

De moeilijkheden beginnen in '92 wanneer de hoeve, die tot dan dienst had gedaan als boswachterswoning, openbaar te koop

wordt aangeboden. Aanvankelijk dienen zich nogal wat gegadigden aan, maar wanneer die te horen krijgen dat door de klassering als landschap, de ligging in natuurgebied, het bosdecreet en de steeds strengere reglementering inzake ruimtelijke ordening er nogal wat 'belemmerende randvoorwaarden' zijn, haakt iedereen af. Eén man blijft echter overtuigd dat er met het Drongengoed best wel wat aan te vangen valt. Het gaat om Xavier Wille, een bierhandelaar uit het buurdorp Ursel, die er wel

wat voor voelt om het Drongengoed uit te bouwen tot een grootschalig horecacomplex met café-taverne, feestzaal en dancing.

BIERHANDELAAR MET 'VRIENDEN'

Natuur en Landschap Meetjesland, de regionale milieukoepel die in de buurt nogal wat natuur- en milieuverenigingen groepeerde, voelt de problemen aankomen. "Vooraleer de hoeve definitief door Wille werd aangekocht, hebben we tal van officiële

le instanties aangeschreven", vertelt Wim Slabbaert, bestuurslid van Natuur en Landschap Meetjesland. "Om problemen te vermijden, deden we bijvoorbeeld aan het provinciebestuur het voorstel om de hoeve zélf aan te kopen en uit te bouwen als natuur-educatief centrum. Zonder resultaat". Maar de milieubeweging is niet de enige die onraad ruikt. Net na de aankoop wordt vanuit de dienst Monumenten en Landschappen te Gent een brief gestuurd naar de nieuwe eigenaar met de uitdrukkelijke vermelding dat de hoeve 'enkel een landbouwuitleiding als bestemming mocht hebben'...

Xavier Wille is er echter het type niet voor om zich door de eerste de beste de stuipen op het lijf te laten jagen. De man is niet aan zijn proefstuk toe en maakt er bovendien geen geheim van dat hij in diverse administraties nogal wat vrienden heeft die voor hem wel een en ander geregeld krijgen. Bovendien is hij bij heel wat Meetjeslandse organisaties een graaggeziene verschijning. Als bierhandelaar laat hij tijdens feestjes wel eens vaker een gratis vaatje aansluiten en bij heel wat verenigingen in de regio staat hij bovenaan de lijst van sponsors. Dat hij de elementaire beleefdheidsregels in het verleden wel eens vaker aan zijn laars lapte, zal daarbij geen beletsel zijn.

Baldewijns verwerpt beroep

De kat komt voor de eerste keer op de koord wanneer Wille op 20 februari '95 bij het gemeentebestuur van Knesselare een vraag tot bestemmingswijziging indient voor café-restaurant-feestzaal. De gemeente staat aanvankelijk niet weigerachtig tegenover de plannen, Wille houdt er immers met de plaatselijke bewindsploeg eveneens een uitstekende relatie op na, maar schiet de aanvraag na een verplicht negatief advies van Ruimtelijke Ordening in Gent toch af. Ook een beroep van Wille bij de Bestendige Deputatie wordt verworpen. Begin oktober '95 probeert Wille het opnieuw, maar deze keer wordt een bestemmingswijziging aangevraagd voor enkel de uitleiding van een café-taverne en het aanleggen van klinkers voor de hoeve. Bovendien dient hij ook een bouwplan in voor de verbouwing van het goed. Het College adviseert andermaal negatief en het provinciebestuur verwerpt het beroep van de bierhandelaar. Wille gaat echter in beroep bij de Vlaamse Regering. De beslissing van minister Baldewijns mag op vandaag in het Meetjesland dan wel nog niet officieel bekend zijn, een kort telefoontje naar het kabinet laat aan duidelijkheid niets te over: "De minister heeft het beroep van

de heer Wille verworpen", klinkt het overtuigd bij het kabinet-Baldewijns. "Wellicht zal er dan ook heel binnenkort een verordening worden ingeleid door het Vlaamse Gewest tegen de heer Wille".

Met de vuist er tegenaan!

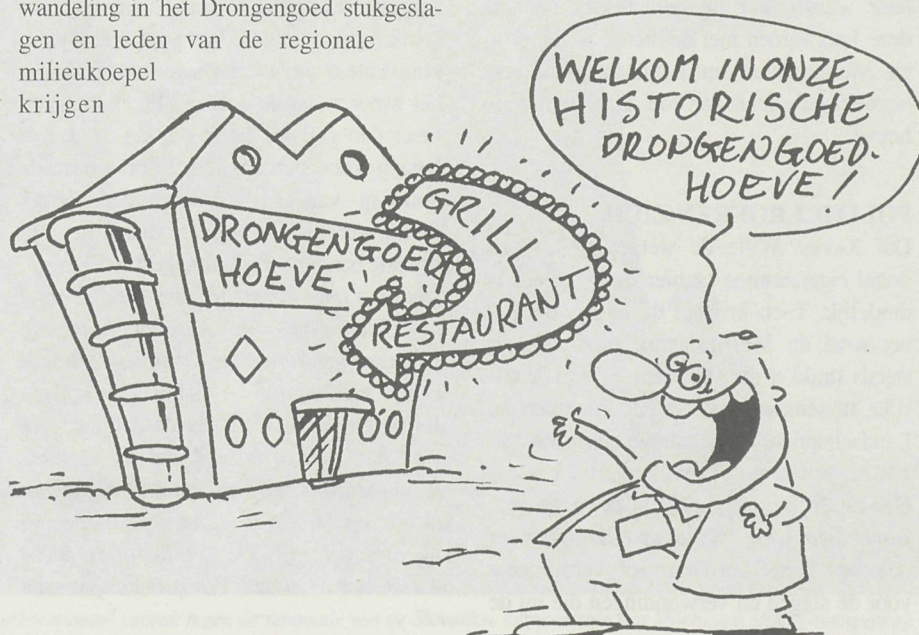
Wille probeert echter alles en iedereen voor voldongen feiten te stellen. In september '95 start hij grootschalige verbouwingswerken binnenin en buiten de hoeve. Sinds begin juni wordt de hoeve ook als café met terras uitgebaat, een milieuvergunning was nochtans geweigerd. Om de verbouwingswerken 'vlot' te laten verlopen, wordt de hoeve volledig afgesloten met massieve poorten. De werken zijn vergunningsplichtig volgens de klasseringsbesluiten. De dienst Monumenten en Landschappen te Gent vraagt burgemeester Schrans van Knesselare tot drie keer toe om de werken te laten stilleggen. De burgemeester doet alsof zijn neus bloedt en zegt in een reactie dat de werken 'zich beperkten tot de binnenzijde van het gebouw en betrekking hadden op het uitbreken van een halvesteenmuur wegens stabiliteitsproblemen'. In werkelijkheid is de ruimte voor de taverne half december '95 volledig ingericht. De oorspronkelijke buitenmuur van de hoeve werd ingeklopt, de eeuwenoude 'voute' en schoorsteen zijn verdwenen... Een gedeelte van de hoogstamboomgaard wordt met de grond gelijk gemaakt. Wat verder wordt een 2 meter-hoge afrastering in knalgroene Bekaert-draad aangebracht...

Eind september '95 voelt Xavier Wille ook zijn vuisten jeuken. Een werknemer van de dienst Bos en Groen wordt door hem ettelijke dagen werkonbekwaam geslagen, de autoruiten van een lid van Natuur en Landschap Meetjesland blijken na een wandeling in het Drongengoed stukgeslagen en leden van de regionale milieukoepel krijgen

met de regelmaat van de klok telefonische bedreigingen. Ondertussen worden de illegale werken pas op 15 december '95, nadat burgemeester Schrans andermaal door de gouverneur op de vingers was getikt, 'definitief' stilgelegd. Aannemersmateriaal wordt verzegeld door politie en rijkswacht. Maar ook nu doet Wille onversaagd verder. Op 20 februari '96 schrijft de Oost-Vlaamse gouverneur Balthazar een brief aan de procureur-generaal bij het hof van beroep te Gent. Er wordt een politie-verslag bijgevoegd waarin de brigadecommissaris schrijft: 'de stillegging van de werken op 15 december en de verzegeling van het aannemersmateriaal wordt door de eigenaar genegeerd en het is zijn bedoeling op korte termijn te starten met de exploitatie van een taverne'.

Openbare verkoop?

Begin '96 onderneemt Natuur en Landschap Meetjesland gerechtelijke stappen op basis van het vorderingsrecht voor milieuverenigingen. Op 22 april valt er een eerste uitspraak in kortgeding voor de rechtbank van eerste aanleg te Gent. De uitspraak is vernietigend voor Wille. Er wordt verbod opgelegd om op en rond de Drongengoedhoeve werken uit te voeren en de hoeve uit te baten als cafetaria, restaurant of feestzaal. Bovendien wordt een dwangsom van 100.000 frank per vastgestelde overtreding vastgelegd en wordt een gerechtelijk expert aangeduid om beide partijen tot een vergelijk te brengen. Wille gaat in beroep maar in afwachting blijft de uitspraak van kracht. Meer zelfs, tot twee keer toe laat Natuur en Landschap Meetjesland de Rijkswacht een vaststelling doen dat de Drongengoedhoeve illegaal wordt uitgebaat en eist een dwangsom van 200.000 frank. Wille weigert te betalen

waarop Natuur en Landschap Meetjesland beslag laat leggen op drie percelen onroerend goed... Bedoeling is om de drie percelen binnenkort openbaar te verkopen om op die manier de dwangsom van 200.000 als-nog binnen te rijden.

arbeider van Bos en Groen had toegebracht. Wille kreeg een boete van 15.000 frank en een voorwaardelijke celstraf van 3 jaar aan de broek gesmeerd. En daarbovenop ziet het er naar uit dat de al te ijverige Meetjeslander binnenkort een vordering

kan worden hersteld. *"Ik heb me uiteraard niet te mengen in de gemeentelijke politiek in Knesselare, maar ik stel me toch ernstige vragen bij de houding van burgemeester Schrans in het hele dossier"*, besluit de CVP-fractie-leider in het Vlaamse Parlement.

Tegenover officiële instanties houdt Xavier Wille vol dat zijn horecazaak alleen voor privé-feestjes geopend wordt. Een 'potentieel geïnteresseerde klant' kreeg in een telefoontje met Wille nochtans een heel ander verhaal te horen. (foto Frans Geys)

Ondertussen onderneemt een gerechtsdeskundige op 17 juni '96 een eerste poging om beide partijen samen te brengen. Zonder veel sukses, zowel de gerechtsdeskundige als de afgevaardigden van Natuur en Landschap Meetjesland worden de toegang tot de hoeve geweigerd. Meer zelfs, Wille raakt even het noorden kwijt en bezorgt twee leden van de milieukoepel rake klappen. Eind augustus gaat de verzoeningspoging in de hoeve uiteindelijk toch door, al krijgen de afgevaardigden van Natuur en Landschap Meetjesland geen stoel om op te zitten. Ook enkele weken later wordt door de gerechtsdeskundige, deze keer samen met de dienst Stedebouw en Monumenten en Landschappen, een bezoek gebracht aan de Drongengoedhoeve.

POLITICI ROEREN ZICH

Dat Xavier Wille de wetgeving op een nogal eigenzinnige manier interpreteert, is duidelijk. Toch krijg je de indruk dat het net rond de Meetjeslandse bierhandelaar steeds strakker gaat spannen. Er zijn de talrijke tussenkomsten van Monumenten en Landschappen, de negatieve adviezen van zowel gemeente, provincie als Vlaams Gewest én de uitspraak van de rechtbank. Bovendien werd Wille op 18 november ook nog eens korrektioneel veroordeeld voor de slagen en verwondingen die hij de

van het Vlaams Gewest in zijn bus krijgt. Op basis van de uitspraak van minister Baldewijns, kan worden verwacht dat er een herstel in de oorspronkelijke staat zal worden gevorderd. En dat zou Wille wel eens in heel nauwe schoentjes kunnen brengen.

Ook vanuit politieke hoek wordt de druk op het dossier van de Drongengoedhoeve opgevoerd. Eind augustus werden de regionale parlementsleden Denys (VLD), Tavernier (Agalev), Van Grembergen (VU), De Roo (CVP) en De Vilder (SP) aangeschreven met de vraag om het dossier kritisch op te volgen. Een geplande bijeenkomst bleek om allerlei redenen een slag in het water, maar de politici blijken toch een meer dan gewone interesse aan de dag te leggen voor het dossier. Vooral naar de houding van VLD-fractie-leider Denys (Wille verwijst in brieven vaak naar zijn liberale banden) werd uitgekeken. *"We zijn van plan om binnenkort eens rond de tafel te zitten om het dossier van de Drongengoedhoeve te bekijken"*, houdt Denys zich wat op de vlakte. Zijn kollega Johan De Roo (CVP) is duidelijker: *"Ik vind het een goede zaak dat de Vlaamse administratie erop toeziet dat de reglementering op vlak van ruimtelijke ordening wordt nageleefd"*. De Roo hoopt eveneens dat de hoeve in haar oorspronkelijke staat

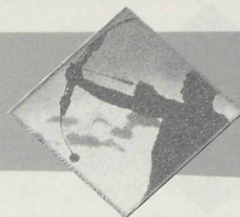
WILLE WIL NIET WIJKEN...

Erik Grietens van de Stedebouw-wacht is ervan overtuigd dat Xavier Wille op termijn aan het kortste eind zal trekken: *"De overtredingen van de wetgeving zijn zo zonneklaar dat de Vlaamse administratie eigenlijk niet anders kan dan een vordering tot herstel in de oorspronkelijke staat te eisen"*. Maar bij Natuur en Landschap Meetjesland bekijkt men de zaak toch wel iets minder optimistisch. *"Het dossier toont immers nog maar eens aan hoe moeilijk het is voor de administratie om een beslissing op het terrein ook effectief af te dwingen"*, vindt Wim Slabbaert. *"Bovendien is het juridisch steekspel lang nog niet beslecht. Zolang moeten we er alles aan doen om druk op het dossier te houden"*.

En intussen in de Drongengoedhoeve zelf? Daar laat Xavier Wille alle juridische beslissingen voor wat ze zijn en doet rustig voort. Althans dat blijkt uit een kort informatief telefoontje, eind november '96... *"We hebben de historische Drongengoedhoeve omgebouwd tot een grill-restaurant met een capaciteit van 80 personen"*, vertelt een nietsvermoedende Xavier Wille ons aan de telefoon. *"Het centrale middendeelte van de hoeve is wel wat in elkaar gegooid, maar het oorspronkelijke karakter bleef toch wel bewaard"*. Wille weet ons ook nog te vertellen dat zijn menukaart *"grill-bereidingen vanaf 1000 frank per persoon"* bevat. *"Wanneer u geïnteresseerd bent om eens langs te komen, belt u me dan wel eerst eens op"*, klinkt het uitnodigend aan de telefoon. *"Bovendien is onze hoeve ook uitermate geschikt om bij een wafel of een pannenkoek uit te blazen na een fikse wandeling in het prachtige natuurgebied van het Drongengoed én kunnen we heel voordelige tarieven voor seminars en familiefeestjes voorstellen"*, aldus nog Wille. *"Onze zaak is nog maar net geopend, een voorstellingsbrochure is dus nog niet af. Maar over enkele maanden kan ik u die zeker bezorgen"*. Xavier Wille is geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. Minister Baldewijns is gewaar-schuwd...

• Piet Decoster

VEROUDERDE KERNREAKTOREN VAN RUSSISCH ONTWERP VERDIENEN GEEN OPLAPBEURT

Na de kernramp in Tjernobyl en de val van het Oostblok werd het duidelijk dat het Europese continent heel wat verouderde en onveilige kerncentrales telde. De Wereldbank adviseerde om de 25 oudste kerncentrales van Russisch ontwerp te sluiten. Dit was echter buiten het lobbywerk van Siemens gerekend. De Duitse industriële reus rekent stellig op heel wat 'oplapbeurten' in Oost-Europa. Zo ook in Slovaakije.

Om hiertegen te protesteren hebben milieuverenigingen uit 60 landen en politici uit Duitsland en Oostenrijk een open brief gericht aan Siemens en de Slovaakse regering. In de brief wordt de stopzetting van de bouw van de kerncentrale van Mochovce geëist. Bond Beter Leefmilieu (BBL) sloot zich in dit verband aan bij een netwerk van meer dan 400 andere milieuverenigingen en verkozen politici en wil zo druk uitoefenen op de Slovaakse regering.

MARKTEN BLIJVEN AANBOREN

Omdat er geen nieuwe kerncentrales gebouwd worden in West-Europa en Noord-Amerika is Siemens op zoek naar een nieuwe markt voor nucleaire energie. Volgens Paxus Calta van de Oostenrijkse miliegroep Global 2000 zijn "onafgebouwde Russische reactoren in Centraal- en Oost-Europa één van de laatste kansen voor Siemens om toch nog in de nucleaire energie politiek mee te kunnen draaien. Mochovce betekent de eerste grote zet voor

Siemens in deze regio, waar nog verschillende reactoren onafgewerkt zijn. In de meeste gevallen kunnen deze immers niet afgewerkt worden zonder Westers geld".

SUKSESVOL GELOBBYD

Siemens slaagt er overigens in om hiervoor succesvol te lobbyen bij de Europese Unie: het bedrijf ontving reeds honderden miljoenen dollars voor het 'upgraden' van verouderde kerncentrales. Zonder de druk van de nucleaire industrie hadden de regeringen van de grootste industrielanden zich wellicht geschaard achter het advies van de Wereldbank in 1992. De Wereldbank konkludeerde dat het definitief sluiten van de 25 oudste kerncentrales van Russisch ontwerp ruim 6 miljard US\$ goedkoper is dan het oplappen van dezelfde installaties.

TE HOOG PRIJSKAARTJE

Mochovce is zo een onafgewerkte kerncentrale van Russisch ontwerp, die de Slovaakse regering in samenwerking met Siemens willen renoveren tot een Westerse

kerncentrale. Kerncentrales van hetzelfde ontwerp zijn in Duitsland na de hereniging niet verder gebouwd. Het prijskaartje voor het renoveren van deze kerncentrales - konform de Westerse veiligheidsnormen - is veel te hoog. Zelfs het Internationaal Atoom Energie Agentschap heeft verklaard dat de kosten om de kerncentrale te renoveren tot Westerse veiligheidsnormen 3 maal zo hoog zullen zijn dan de oorspronkelijk geplande 1 miljard US\$.

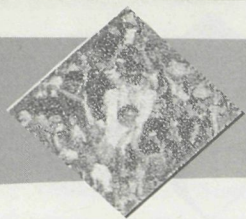
Paxus Calta van Global 2000: "Siemens zou het voorbeeld moeten volgen van EBRD, Pruessen Elektra en Bayernwerke, deze bedrijven hebben zich allemaal teruggetrokken uit het Mochovce Projekt. We zijn ervan overtuigd dat indien Siemens zich terugtrekt, en daarbij ook het Duitse geld, het Mochovce projekt zou stoppen. Hiermee zou Europa gespaard blijven van gevaarlijke en onnodige kerncentrales."

• Danny Jacobs

Bond Beter Leefmilieu (BBL) sluit zich aan bij het internationaal protest tegen de renovatie van de Slovaakse kerncentrale van Mochovce. (foto Greenpeace)

In kadertje: Op initiatief van de werkgroep Landbouw van het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling (VODO) verschijnen er in de loop van december artikels over voedselzekerheid in de verschillende publikaties van NGO's uit de derde wereld-, milieu- en landbouwbewegingen. Aanleiding is de voorbije wereldvoedseltop (13 tot 17 november) en de WTO-top (9 tot 13 december). BBL werkt actief mee in de werkgroep en wil met dit artikel het initiatief ondersteunen.

WTO-KONFERENTIE OVER VERDERE VRIJMAKING WERELDVOEDSELHANDEL. GENOEG VOEDSEL? TE WEINIG LANDBOUW?

Waarom moeten wij hier in Vlaanderen tijdens de winter massa's energie besteden aan het verwarmen van de serres voor de tomatenkweek, terwijl diezelfde tomaten in Zuid-Europa aan het zonlicht voldoende hebben. Zou het energetisch niet meer verantwoord zijn om de tomatenkweek volledig over te laten aan Zuid-Europese landen terwijl wij ons toelagen op de Belgische aardappel? Nog nooit in de geschiedenis bracht de aarde zoveel produkten voort als vandaag. Vrijhandel lijkt heel wat kansen te bieden. Toch is er ook een keerzijde aan de medaille. En wat voor één: het overgrote deel van die produkten komt niet terecht bij de mensen die er het meest behoefte aan hebben en de interne landbouwmarkten raken steeds meer 'het noorden' kwijt...

Steeds minder produkten worden verkocht op de plaats waar ze worden geproduceerd.

Onder andere deze problematiek staat op de agenda van de 'eerste internationale top' van de World Trade Organisation (WTO) die deze maand in Singapore wordt georganiseerd. De WTO, de opvolger van de GATT, probeert toe te zien op een korrekte naleving van afgesloten vrij-

handelsakkoorden en moet de baan vrijmaken voor verdere stappen in de richting van een nog grotere vrijmaking van de wereldhandel.

Naast een evaluatie van de naleving van huidige vrijhandelsovereenkomsten staat in Singapore ook een verdere uitbreiding

van de vrijhandelsakkoorden naar andere staten op het menu. Vooral de handel met een aantal snel groeiende economische nieuwkomers zoals China, moet volgens de initiatiefnemers dringend van alle belemmerende barrières worden verlost.

Nog nooit werden zoveel landbouwprodukten geproduceerd als vandaag. Nog nooit was de armoede zo groot.

BIOTECHNOLOGISCHE OPLOSSING?

Naast de geografische 'verbreding' van de vrijhandel zal er in Singapore ook een duchtig woordje gepraat worden over de inhoudelijke 'verdieping'. In een aantal traditionele sectoren, zoals de landbouw, zijn handelsbeperkingen onder de vorm van exportsubsidies, invoerquota en -heffingen immers nog altijd schering en inslag. 'Opgewarmd' door de voorbije wereldvoedseltop van Rome, waar iedereen de mond vol had van holle kreten als zouden biotechnologie en een verdere liberalisering van de wereldhandel de problemen inzake voedselzekerheid gaan oplossen, willen een aantal grote landbouwproducenten zoals de VS, Canada en Australië een agenda opstellen voor de verdere afbraak van beperkingen in de handel van landbouwprodukten. Slechts een intensivering van de landbouwproductie en liberalisering van de handel kan volgens deze vrijhandelsprofeten het grootste deel van de honger de wereld uithelpen. Vrijhandel schept welvaart en vrede, zo luidt het.

PETRELLA OP DE LOER...

Maar de vrijhandel staat onder druk... "De wereldhandel was aanvankelijk een 'uitwisseling' of 'uitruiling' van goederen op basis van natuurlijke rijkdommen van bepaalde landen of op basis van specifieke natuurlijke productiefactoren en omgevingsfactoren", stelt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. "Vandaag is er steeds meer sprake van een platte concurrentie op basis van landelijke verschillen in sociale, fiskale en milieuwet-

geving". Onder meer door toedoen van de GATT verdertienvoudigde de internationale handel sinds 1950. Er is sprake van een globalisering van de economie, een fenomeen dat onder andere in het boek 'Grenzen aan de concurrentie' door Ricardo Petrella in kaart wordt gebracht. Multinationale ondernemingen en internationale beleggers zijn wereldwijd aanwezig om uiteindelijk daar te investeren waar de meest optimale mix van productiefactoren aanwezig is. De globalisatiestrategie van bedrijven leidt ertoe dat deze meer en meer kunnen ontsnappen aan de controle van de afzonderlijke landen.

Ludo De Brabander van het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling (VODO) drukt het plastisch uit: "Net als water steeds naar het laagste punt stroomt, zo ook verplaatsen productieve activiteiten zich steeds naar die regio's met de laagste sociale kost en met de minst strenge ekologische spelregels. De verschillende landen worden door de multinationals tegen elkaar uitgespeeld om hun sociale en milieuwetgeving te versoepelen". Om redenen van 'oneerlijke concurrentie' werd bijvoorbeeld Denemarken door Europa op de vingers getikt wegens zijn verbod op drankverpakkingen in blik. Om dezelfde reden wordt ook de Belgische ekotaks door het Europees Hof gevisieerd. "Met loonmatiging en flexibilisering van de arbeidsomstandigheden probeert zowat elk Europees land zijn concurrentievermogen te behouden", aldus een kritische Bart Martens. "Nieuwe sociale en milieuregelgeving wordt steeds moeilijker in te

voeren, sociale dualisering neemt toe". Steeds minder produkten worden dus verkocht daar waar ze worden geproduceerd. Steeds meer goederen worden bovendien op die wereldmarkt tegen wereldmarktprijzen afgezet of gedumpt. De wereldwijde produktie neemt meer en meer toe, terwijl het aandeel van wereldburgers dat van deze evolutie de vruchten plukt, steeds afneemt.

GENOEG VOEDSEL

Eén van de sectoren waar die evolutie het duidelijkst zichtbaar werd, is de landbouw. "Eigenlijk wordt er genoeg voedsel geproduceerd om heel de wereldbevolking te voorzien, zelfs wanneer die bevolking onheilsPELLend zou toenemen", argumenteert Bart Martens. "Uiteraard niet wanneer iedereen elke dag biefstuk op zijn bord wil. Maar wel indien het consumptiepatroon wordt aangepast aan minder vleesrijk en meer seizoens- en streekgebonden voedsel". Het consumptie- en productiepatroon heeft een veel grotere impact op de toenemende mondiale milieudruk dan de voorspelde bevolkingsgroei. Hoe valt dan te verklaren dat er momenteel op wereldschaal toch zo'n 840 miljoen mensen honger lijden? Martens: "Dat heeft niets te maken met een gebrek aan voedsel. Het is wel zo dat zij die honger hebben helemaal niet koopkrachtig zijn. Een verdere liberalisering van de wereldvoedselhandel zal hier niets aan veranderen. Integendeel!"

BOEREN OVERBODIG?

Een verdere liberalisering zal de regionale voedselmarkten in de derde wereld immers verder overspoelen met goedkoper voedsel dat massaal geproduceerd wordt in enkele grote productiepolen. "De intensivering van de landbouwproductie in het noorden en de overschotten die er het gevolg van zijn, zorgen er niet alleen voor dat hier steeds meer geproduceerd kan worden met steeds minder boeren", vult Ludo De Brabander aan, "Maar die evolutie zorgt er ook voor dat in het zuiden veel boeren overbodig worden. Lokale landbouwbedrijven die in de derde wereld de plaatselijke bevolking van voedsel voorzien, worden in hun bestaan bedreigd". De lokale landbouwgemeenschappen komen dus in een crisis terecht. Nog meer plattelandsmensen trekken naar de steden. Door de leegloop van het platteland en het ontstaan van meer en meer monokulturen, komen de

Mest wordt gebruikt op de akkers. En de gewassen van die akkers worden weer gebruikt voor de productie van het veevoeder. Een waanzinnige evolutie?

traditionele landbouwstructuren in de derde wereld in verval. "Nochtans bieden de traditionele teelttypen betere garanties inzake voedselzekerheid", weet BBL-landbouwkenner Bart Martens. "Ze zijn doorgaans gebaseerd op gegroepeerde, gemengde kulturen die een hoger bruto-rendement kennen dan dat van monokulturen. Bovendien garanderen ze een goed beheer van de bodemrijdommen". Met dit systeem wordt de afhankelijkheid van één gewas vermeden. De overschakeling op monokulturen, levert veel meer risico's inzake voedselvoorziening en zorgt voor een massale uitputting en erosie van de bodem.

EIGEN GRAAN EERST?

"Eerdere GATT-overeenkomsten zorgden ervoor dat goedkope gewassen uit de derde wereld ongehinderd Europa konden worden ingevoerd", stelt Ludo De Brabander. "Dat resulteerde in een sterke ontwikkeling van de Europese industriële veehouderij. Ten koste van de meer traditionele veehouderij die grondgebonden is". De graangewassen die binnen Europa worden voortgebracht en die door het Europees landbouwbeleid wel steeds werden 'afgeschermd' van de wereldmarkt, slagen er slechts zeer moeizaam in om te concurreren met de 'graanvervangende' producten uit de derde wereld zoals manjok. "Het eigen graan vindt met andere woorden binnen de EU onvoldoende afzet omdat de interne markt wordt bevoorrad door goedkope buitenlandse producten", legt Bart Martens uit. "We komen daardoor tot een situatie waarbij de EU meer landbouwproducten importeert dan exporteert". De cijfers zijn veelzeggend: de import van graanvervangers binnen de EU bedraagt 50 miljoen ton. De export van graan slechts 30 miljoen ton... Indien alle geïmporteer-

de veevoerders binnen Europa zouden worden verbouwd, dan zou de voor veevoeder aangewende landbouwooppervlakte toenemen van 75% van de totale Europese landbouwooppervlakte tot 90%.

Ook de kloof tussen akkerbouw en veehouderij is toegenomen. In de gemengde landbouw, die door de specialisatie, mechanisatie en schaalvergroting komt te verdwijnen, werden stofkringlopen gesloten. De mest van het vee wordt gebruikt op de akkers. En de gewassen van die akkers worden dan weer gebruikt voor de productie van het veevoeder. De 'niet-grondgebonden' veehouderij dreigt de gemengde boerderij en de extensieve veehouderij echter te vervangen. "De enorme sociale en ekologische gevolgen die deze evolutie met zich meebrengt zijn ondertussen reeds genoegzaam bekend", vermoedt Ludo De Brabander die er toch een aantal opsomt: "In regio's met een overdreven concentratie aan intensieve veehouderij is sprake van overbesteding, verzuring, afname van de kwaliteit van het voedsel of een verhoogd besmettingsrisiko voor ziekten". De teloorgang van de traditionele, gemengde landbouwbedrijven zorgt bovendien voor een vervlakking van het landschap en een verlies aan lokale werkgelegenheid.

GEVOLGEN WORDEN DUIDELIJK

Het landbouw- en handelsbeleid zou dus meer rekening moeten houden met de multifunktionaliteit van de landbouw, hier en in het zuiden. Landbouw dient niet alleen voor het voortbrengen van voedsel, landbouw is ook een middel voor de ontwikkeling van het platteland en het beheer van de natuurlijke rijkdom. "Een verdere liberalisering en intensivering staat hier haaks op", vindt BBL'er Bart Martens. "De voedselzekerheid van de onderontwikkelde landen komt er nog meer door in het gedrang én de effecten op milieu en natuur zijn van die aard dat zelfs de natuurlijke randvoorwaarden voor de landbouw zelf in het gedrang komen". Een doorgedreven intensivering veroorzaakt bijvoorbeeld een afname van de biodiversiteit en ondermijnt op die manier de natuurlijke regulering van ziekten en plagen. "Het is ondenkbaar dat de voedselproductie nog verder afgezonderd kan worden van haar productieomgeving en ongestraft kan worden geïntensiveerd", gaat Ludo De Brabander nog een stapje verder. "Wordt dat niet duidelijk genoeg geïllustreerd in

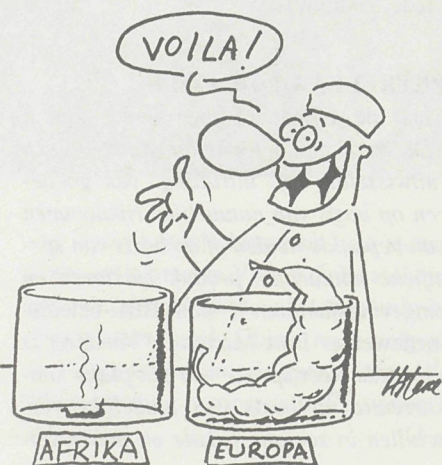
het uitbreken van de dodelijke koeienziekte?"

DUURZAME ONTWIKKELING PRIORITEIT

Beide hopen dat deze konklusie ook doordringt tot de WTO-top in Singapore. Meer zelfs, er worden een aantal duidelijk eisen gesteld. Ludo De Brabander: "Door hun eigen landbouw en voedselmarkt af te schermen tegen buitenlandse invoer, moeten ontwikkelingslanden de kans krijgen om in hun eigen voedselbehoeften te voorzien". Ook Europa kreeg immers die kans. "Met het afschaffen van exportsubsidies hebben we geen probleem," voegt Bart Martens eraan toe. "Die hebben er immers alleen toe geleid dat de voedselmarkten in de derde wereld overspoeld werden met Westerse producten die de eigen producten uit de markt prijzen". Het afschaffen van invoertaksen is voor hen echter niet bespreekbaar: "Derde wereldlanden kunnen met invoerheffingen voor bepaalde basisproducten precies zelfvoorzienend worden. Ze moeten die mogelijkheid dan ook volop kunnen benutten".

De boodschap voor de deelnemers aan de WTO-top is duidelijk... Internationale handel moet worden onderworpen aan een mondiale politiek van duurzame ontwikkeling. Economische, sociale en ekologsche dumping moet worden tegengegaan. Minimale sociale en ekologische normen moeten het onderwerp worden van internationale akkoorden. Internationale hulpprogramma's moeten gericht zijn op een verhoging van de zelfredzaamheid en dit geldt niet alleen voor de landbouw. Bart Martens en Ludo De Brabander besluiten kryptisch: "Benieuwd wat daar in Singapore van terecht zal komen..."

NA DE GENETISCHE MANIPULATIE VOOR EUROPA... NU OOK EXCLUSIEF VOOR AFRIKA

STAAT UW VUILNISZAK AL OP DIEET?

De afvalberg groeit nog steeds. Maar samen kunnen wij daar iets aan doen. Kiest u voor duurzame en afvalarme aankopen, dan voorkomt u al véél afval. Verder halveert u de inhoud van uw vuilniszak door te sorteren en recy-

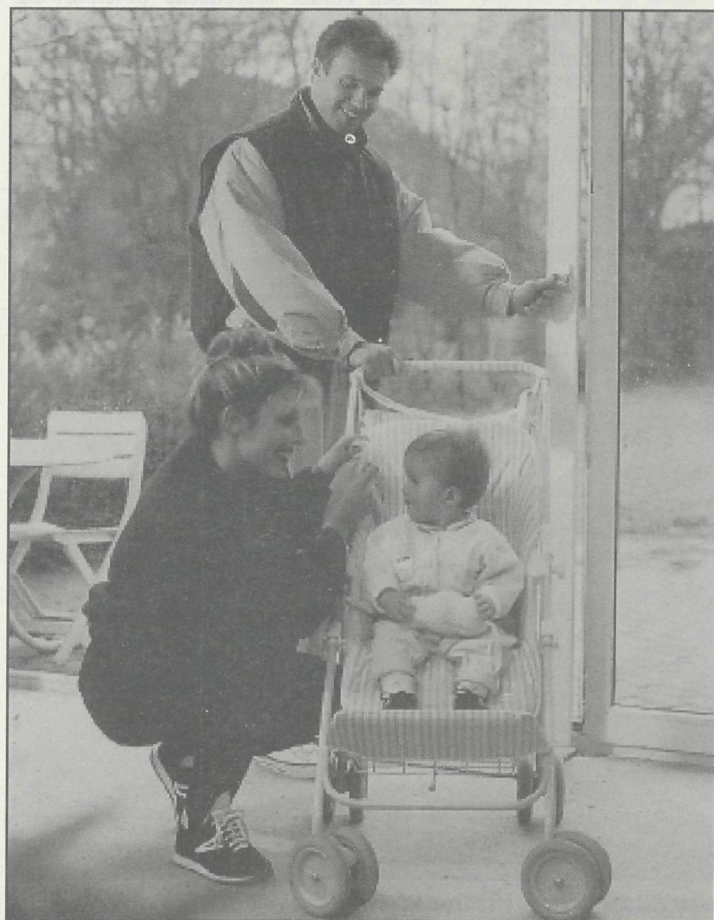
clage te stimuleren. Groente-, Fruit- en Tuinafval wordt compost. Papier, glas, blik en zelfs een deel van het klein gevaarlijk afval worden gerecycleerd voor een tweede leven. Met uw verkoopbare kleding, speelgoed, boeken en buikbaar grof vuil (meubels, radio's, t.v.'s...) kunt u terecht bij de kringloopcentra. Zo verkleinen wij samen de afvalberg.

De OVAM stimuleert projecten, geeft informatie, stippelt mee het beleid uit... kortom, helpt u op weg naar een afvalarme, leefbare planeet.

SAMEN ZETTEN WIJ UW VUILNISZAK OP DIEET!

OPENBARE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ VOOR HET VLAAMSE GEWEST
KAN. DE DECKERSTRAAT 22-26 · 2800 MECHELEN
TEL. 015/20.83.20 · FAX 015/20 32 75

Mijn spaargeld spaart de wereld.

Netwerk steunt projecten die werk willen maken van een beetje mens- en milieuvriendelijke wereld. Konkreet zet Netwerk zich in voor integratie, voor ondernemen op menselijke maat, voor alfabetisering, milieubeheer, emancipatie en noem maar op.

Netwerk haalt z'n fondsen voornamelijk uit het Kerkelsparen, de bekende spaarformule in samenwerking met de ASLK. Voor iedere frank ingelegd op een Kerkelspaarrekening belooft de ASLK Netwerk met een extra vergoeding van minimum 1%.

Maatschappelijk engagement is niet nieuw voor de ASLK: het maakt wezenlijk deel uit van haar beleid. Dat bewijst ze eens te meer met deze nieuwe ethische beleggingsformule: de Termijnrekening met Kerkel-Certificaat. Daarmee blijft de ASLK de bank die kleur bekent.

Kerkelsparen

ASLK

netwerk

"WE MOETEN OPPASSEN DAT HET DRAAGVLAK VAN DE MINA-RAAD NIET GEWOON ZITVLEES WORDT".

Met deze woorden typeerde Pieter Leroy de studienamiddag die de Vlaamse Milieu- en Natuurraad (MiNa-Raad) eind oktober in Gent organiseerde over het draagvlak voor het milieubeleid en de rol van adviesorganen daarbij. Is de positie van de milieubeweging sterker of zwakker geworden nu ze via allerlei overlegorganen met het beleid mag meespelen? En hoe zit het met de effectieve slagkracht op het terrein? Aktie of overleg? Deskundigen aan het woord...

De studiedag had eigenlijk iets surrealistisch... Debatteerders over het maatschappelijk draagvlak voor het milieubeleid in de coulissen van een 'milieu'beurs waar de technologische end-of-the-pipe-oplossingen voor milieuproblemen als kermisattracties in rijen netjes naast elkaar staan opgesteld. Maar goed, de milieubeweging wordt door iedereen au sérieux genomen en dat was ook te merken aan de inschrijvingslijst voor deze studienamiddag. Zowat iedereen die van ver of dichtbij iets met de milieuproblematiek in Vlaanderen te maken heeft, had beloofd aanwezig te zijn.

Theo Kelchtermans had dat ook gedaan, maar moest ter elfder ure verstek geven wegens verplichtingen in het Vlaamse parlement. Een nieuwe politieke cultuur heeft zo ook zijn onaangename kanten. Het was dan ook zijn kabinetschef Eddy Peeters die als eerste het spreekgestoelte kon betreden. Alvorens de studienamiddag werd afgesloten met een bij momenten aangenaam debat, was hij de eerste van een handvol sprekers die de aanwezigen, weliswaar niet altijd even boeiend, onderhielden met hun visie op de rol van adviesraden in het milieubeleid.

GEEN VERSTOPPERTJE SPELEN

En het dient gezegd dat het lijstje van sprekers er alles bij elkaar wel veelbelovend uit zag. Nadat Kelchtermans' kabinetschef bij wijze van inleiding een aantal moeilijkheden en suggesties voor een breed milieu-overleg op een rijtje had gezet, was Aviel Verbruggen de eerste die het Vlaamse milieubeleid gedetailleerd ging analyseren. Hij weet uiteraard waarover hij het heeft, tijdens zijn periode als voorzitter van de MiNa-Raad kon hij meer dan eens ervaren dat het voor een milieu-

adviesraad niet evident is om het draagvlak voor het milieubeleid te verstevigen. Verbruggen verwees daarbij ook naar de typisch Vlaamse achtergrond waartegen de MiNa-Raad moet functioneren. "Vlaanderen is geen kampioen in het uitwerken en naleven van systematische, geprocedureerde beleidsstukken maar is wel bijzonder knap in op maat gesneden oplossingen als de problemen zich aandienen", aldus Verbruggen. "Maar deze eigenschappen van korte termijn-kreativiteit reiken niet ver genoeg als het gaat over milieubeleid dat in essentie een omvattende en lange termijn-visie nodig heeft". Als opener kon die tellen... Verbruggen stipte ook twee essentiële voorwaarden voor een hoogwaardig maat-

schappelijk overleg aan. "Enerzijds moet worden gewerkt aan een deskundigheid om de complexe milieudossiers in hun samenhang te vatten", aldus nog Aviel Verbruggen. "Anderzijds moeten alle partijen in de MiNa-Raad de kollektieve problemen van milieu en natuur ook gemeenschappelijk behandelen en geen verstoppertje spelen".

SOP DE KOOL WAARD?

Nadat J. Boersema, de Nederlandse sekretaris van de Raad voor het Milieubeheer, in een eerder theoretische beschouwing vooral vraagtekens plaatste bij de populariteit van het woord 'draagvlak' zonder dat dit precies wordt gedefinieerd, probeerde

BBL-beleidskoördinator Rik De Baere: "Meedraaien in allerlei adviesorganen heeft de bewegingspoot onder de milieubeweging niet weggezaagd".

socioloog Stefaan Walgrave hier meteen een antwoord op te formuleren. Volgens Walgrave heeft draagvlak alles te maken met macht en de manier waarop groepen en organisaties kunnen wegen op het beleid. Toen hij probeerde een antwoord te formuleren op de vraag hoe het nu gesteld is met het maatschappelijk draagvlak voor het milieubeleid in Vlaanderen, herhaalde Walgrave nog eens zijn stelling dat dit eigenlijk, alles bij elkaar, vrij klein is. *"De wederzijdse vertrouwdsheid tussen beleidsmakers en milieubeweging neemt door de MiNa-Raad en door de opname van ex-bewegingsleiders in ministeriële kabinetten ongetwijfeld toen, maar toch is de positie van de milieubeweging niet te vergelijken met die van grote sociale organisaties die echte beleidsinsiders zijn"*, vindt Walgrave die ook een aantal pertinente vragen stelde bij het functioneren van de milieubeweging binnen de MiNa-Raad: *"Je kan je de vraag stellen of het sop de kool wel waard is? Door dat overleg wordt de milieubeweging op haar eigen kavel teruggedrongen en verliest ze voor een stuk haar bewegingsfunctie en onafhankelijkheid. Vraag is of dit opweegt tegen datgene wat men aan politieke of beleidskant wint?"*. De klassieke vraag, waar ook Walgrave geen antwoord bij kon verzinnen. Al eindigde hij wel met de suggestie dat de milieubeweging haar draagvlak wellicht kan verbreden door meer samen te werken met andere sociale organisaties zoals vakbonden.

Boudewijn Bouckaert en Pieter Leroy, resp. verbonden aan de universiteit van Gent en die van Nijmegen, borduurden vlijtig verder op die machtskomponent van de milieubeweging. Bouckaert wees erop dat de milieubeweging eigenlijk een heel heterogene groep vormt. *"Een beweging als Anders Gaan Leven van pater Versteyleen beoogt een totale andere verandering dan een organisatie als bijvoorbeeld Gaia"*, aldus Bouckaert. *"Bovendien is milieu een lange termijn-probleem. En dat zorgt dan weer voor andere problemen, de toekomstige generaties kan je nu eenmaal niet mobiliseren"*. Leroy vroeg zich dan weer af of er ook geen andere hefboomen voor beleidsbeïnvloeding en macht bestonden. Hij wees in dat verband ook op het gevaar dat de beoogde consensus in de MiNa-Raad precies een heel ondoeltreffend beleid kan ontstaan. *"Niet alle milieuproblemen kunnen worden opgelost door het creëren van een win-win-situatie"*, waarschuwde Leroy. *"Ergens zal iemand dus toch iets moeten opgeven. We moeten oppassen dat het*

HOORT DE MILIEUBEWEGING AAN DE VERGADERINGSTAFEL, OF MOET ZE DE STRAATOP?

draagvlak van geïnstitutionaliseerde organen als de MiNa-Raad niet gewoon zitvlees worden".

Als uitsmijter werd ook Johnny Cornillie op de aanwezigen losgelaten. Hij was de man die destijds als kabinetschef van milieuminister Kelchtermans diens milieubeleid uitstekende en ongetwijfeld als dé architect van de MiNa-Raad kan worden beschouwd. Cornillie, die momenteel een topfunctie bekleedt bij afvalreus Van Ganswinkel, zette al het goede van de MiNa-Raad nog eens op een rijtje en liet daarbij niet na om te onderstrepen hoeveel energie er eind jaren '80 wel nodig was om iedereen binnen de Vlaamse Regering te overtuigen van het belang van een Vlaamse Milieu- en Natuurraad. Een prima staaltje van ongekomplekseerde 'politique politicienne à la flamande'. Die echter niet door iedereen even fel werd gemaakt, getuige hiervan was een felle uitval van Aval Verbruggen

MILIEUBEWEGING NIET VERZWAKT

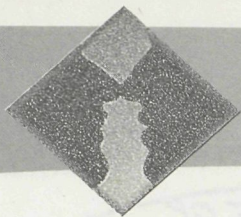
De studienamiddag werd afgesloten met een debat onder vertegenwoordigers van belangengroepen uit de MiNa-Raad. *"Als we moeten wachten tot er een politiek draagvlak bestaat voor het milieubeleid, kunnen we beter 52 weken per jaar op verlof gaan"*, was de appetizer die Knack-redakteur Peter Renard de panelleden voor de voeten gooide. BBL-beleidscoördinator Rik De Baere pikte op die realistische reflex gretig in en maakte een positieve globale evaluatie van de MiNa-Raad: *"We hebben vanuit de milieubeweging meegewerkt aan de pogingen om de MiNa-Raad goed te laten functioneren en we zijn ervan overtuigd dat dit vergroot"*, aldus Rik De Baere die krachtig de stelling van Walgrave tegensprak als zou het meedraaien in allerlei adviesorganen de

'bewegingspoot' onder de milieubeweging wegzagen. Walgrave speelde zijn rol als diskutant echter voorbeeldig en deed er nog een schepje bovenop: *"Door een participatie in de MiNa-Raad verliest de milieubeweging haar monopolie en kunnen andere belangengroepen het laken steeds meer naar zich toetrekken. Bovendien lijkt het er vaak ook op dat de MiNa-Raad de kastanjes uit het vuur mag halen"*. Ook BBL-voorzitter Gust Feyen nuanceerde het standpunt van Walgrave en wees er bovendien op dat een participatie in overlegorganen *"er ook voor zorgt dat je makkelijker informatie op de kop kan tikken en je standpunt meer kracht kan bijzetten"*.

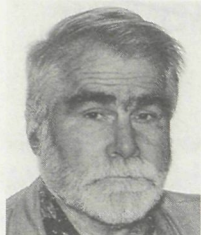
Naarmate het debat vorderde, lieten ook enkele vertegenwoordigers van gemeentelijke milieuraden zich steeds meer horen. En dat leverde best wel een aantal interessante interpellaties op. *"We voelen ons vaak als de huurling voor een falend communicatiebeleid van de overheid"*, klonk het bijvoorbeeld bij de voorzitter van de Minaraad van Laarne. Ze werd in haar visie volmondig bijgetreden door alle panelleden. Verder herinneren we ons ook nog dat het debat gekleurd werd door een aantal fijnbesnaarde opmerkingen van zowel Eckhart Kuijken, Etienne Vermeersch als Aviel Verbruggen vooraleer Rudi Verheyen, huidig voorzitter van de MiNa-Raad, de studienamiddag afblies. Of de milieubeweging door het maatschappelijk overleg zijn draagvlak heeft vergroot? Laat ons voorlopig even overgaan tot de orde van de dag en die vraag beantwoorden wanneer de MiNa-Raad over 5 jaar opnieuw aan de feestdis zit.

• Piet Decoster

PRO & CONTRA

marcel poppe,
vita vitalis vzw:

Monsanto is een op de vrije markt opererend Amerikaans bedrijf dat alle mogelijke verkoopargumenten hanteert om hun produkten aanvaardbaar te maken. Zo wordt door hun vertegenwoordiger steeds herhaald, zowel op radio als TV, dat het bij de omstreden sojaboon (Roundup Ready Soja) om een gewone boon zou gaan waar niets mee aan de hand is. Dit is niet korrekt. Er is immers door een technische ingreep een vreemd gen binnengesmokkeld. Via traditionele natuurlijke kruisingen was dit niet mogelijk geweest. Hier is over de natuurlijke barrière heen gesprongen. Knap staaltje van technisch kunnen maar... kleven hier geen gevaren aan vast? Het antwoord is ja. De genetische samenstelling van een plant of een organisme is immers zeer kompleks en heeft nog vele onbekende factoren.

Biotechnologische produkten van Monsanto zoals BST (een hormoon voor koeien) en het insecten resistente katoen zo blijkt uit de berichtgeving, hebben wat vervelende gevolgen.

Een omkoop-poging (2,5 miljoen \$) van Canadese ambtenaren om het produkt BST op de Canadese markt te mogen brengen stelt de betrouwbaarheid van Monsanto in vraag.

Waar blijft de aangekondigde openheid van het bedrijf naar de konsument? Op 12 november '96 vroeg ik dokumentatie aan over de gewraakte sojaboon. Op 23 november had ik dit nog niet in mijn bezit.

Terug naar de RRSoja waar het allemaal om begonnen is. Na het lezen van onderzoek rapporten (van Monsanto) met betrekking tot de gezondheidsrisiko's lijken die voor mij op dit moment praktisch onbestaand.

Maar wel zijn er mogelijke ekologische risico's: drift van stuifmeel waardoor de mogelijkheid bestaat dat wilde soortgenoten deze resistentie overnemen. Het stijgend gebruik van het toch niet zo

onschuldige Roundup zal zeker ekologische gevolgen hebben. Geteund door het octrooi op de RRSoja verwacht ook Monsanto een verhoogd gebruik van Roundup. Dit blijkt uit het feit dat ze ondanks het verlopen van het octrooi op Roundup, de produktie hiervan gaat verdubbelen.

Zonder twijfel kan biotechnologie op heel wat gebieden nuttige toepassingen ontwikkelen. Maar de vaak gehoorde suggestie dat het honger in de toekomst kan voorkomen of tot een duurzame landbouw kan leiden, is op zijn zachtst gezegd overdreven. Politieke beslissingen, armoede, economische en etische overwegingen spelen hierin de hoofdrol. Geen enkele technologie heeft voor dit soort problemen tot nog toe een oplossing kunnen bieden.

De dialoog over technologische ontwikkelingen en toepassingen, hun ekologische en sociaal-economische gevolgen zal steeds opnieuw gevoerd moeten worden.

BIOTECHNOLOGIE, VOORUITGANG OF NIET?

Op een dag word je wakker en blijkt Greenpeace de genetisch gemanipuleerde sojaboon, de z.g. Roundup Ready Soja (RRS), van Monsanto als doelwit te hebben gekozen. In de media komt een vloedgolf van discussies van pro en contra's op gang. Liggen sensatie en spektakulaire akties aan de basis van die vloedgolf? De aktie van Greenpeace heeft in ieder geval als positief gevolg dat de biotechnologische ingrepen en de mogelijke gevolgen plotseling in de belangstelling staan.

Monsanto laat op radio en TV horen dat er niets met deze boon aan de hand is. Greenpeace daarentegen zegt dat er gevaren voor de gezondheid zijn. De kijker/luisteraar kijkt er wat vreemd van op, vooral als voor- en tegenstanders (Monsanto en Greenpeace) zich op TV als twee kemphanen gedragen waar je als konsument niet veel wijzer van wordt. Wat als blijkt dat er al meer dan 4 000 000 ha met genetisch gemanipuleerde zaden werden ingezaaid? Dat in Nederland de eerste genetisch gemanipuleerde maïs en aardappelen al geoogst zijn? In Engeland de tomatenpuree van gemanipuleerde tomaten in de rekken van de winkels staan? Dan blijkt dat het de hoogste tijd wordt voor een gedachtewisseling over voor- en nadelen van deze technologische ontwikkeling.

door biochemische omzettingen (bijvoorbeeld met behulp van enzymen) die veelal in tegenstelling tot chemische processen bij normale temperaturen en drukken plaats vinden. Dit komt niet alleen de kwaliteit van het voedsel ten goede, ook wordt er energie gespaard en het milieu minder belast.

Gezien het vermogen van de biotechnologie om op talloze wijzen bij te dragen aan een duurzame landbouw en voedselproduktie, is het jammer dat sommige milieu-organisaties reeds hun banvloek over deze nieuwe mogelijkheden uitgesproken hebben.

Guido Boeken,
Monsanto:

Monsanto is ervan overtuigd dat moderne biotechnologie een belangrijke bijdrage zal leveren aan een duurzame landbouw en voedselproductie. In het licht van een snel groeiende wereldbevolking is een verdere produktiviteitsstijging onontbeerlijk. Anderzijds is het, gezien de huidige milieu-problemen waartoe de landbouw haar steentje bijdraagt, absoluut noodzakelijk dat de hoeveelheid chemische inputs in de landbouw, zoals onder meer bestrijdingsmiddelen, drastisch verminderd wordt. Zo vergt de teelt van genetisch gemodificeerde, glyfosaat-resistente soja circa 30% minder onkruidbestrijdingsmiddelen. Andere voorbeelden van gewassen, die rijp voor de markt zijn, bestaan uit de insektresistente maïs en katoen; met behulp van genetische modifikatie zijn deze gewassen voorzien van een gen uit een bodembacterie dat een eiwit maakt dat giftig is voor rupsen en kevers (maar niet voor mens en dier). De teelt van dergelijke gewassen behoeft een veel lagere inzet van insecticiden. Omdat virussen veelal door insecten overgebracht worden, en bij de teelt van virus-resistente gewassen de inzet van insecticiden verlaagd worden of zelfs geheel achterwege blijven.

Ook wensen konsumenten tegenwoordig steeds vaker produkten van betere kwaliteit. Zo zijn er al tomaten op de markt toegelaten die met behulp van genetische modifikatie langzamer rijpen en langer vers blijven of die meer vaste stof en minder water bevatten. Tevens is men erin geslaagd om een oliehoudend gewas, zoals koolzaad, zodanig te modificeren dat de olie daaruit meer onverzadigde vetzuren is gaan bevatten.

Hiernaast is het mogelijk allerlei chemische bewerkingen bij de verwerking van landbouwgrondstoffen tot levensmiddelen te vervangen

DE TWEEDE BENELUX STRUKTUURSCHETS GLOBAAL DENKEN, LOKAAL HANDELEN

Op 14 april werd door de verschillende ministers bevoegd voor ruimtelijke ordening van de Benelux een akkoord ondertekend om een tweede Benelux Strukturschets uit te werken (de eerste dateert van 1986). Deze tweede schets moet een globaal plan worden waarin aangegeven wordt wat de gewenste ruimtelijke ontwikkeling is van de Benelux (vergelijkbaar met het structuurplan voor Vlaanderen). Het Beneluxplan heeft vooral de bedoeling de ruimtelijke plannen van de deelgebieden (zoals het structuurplan Vlaanderen) beter op elkaar af te stemmen. Deze schets zou, als gemeenschappelijk inhoudelijk kader, moeten zorgen voor een integratie van de ruimtelijke plannen (de structuurplannen) van de verschillende regio's van de Benelux.

Momenteel wordt een informele konsultatieronde afgevoerd. Tijdens deze informatieronde werd iedereen uitgenodigd commentaren of bedenkingen rond de schets te formuleren. De bedoeling daarvan is de schets inhoudelijk te verbeteren en het draagvlak te verbreden. Ook aan de MiNa-raad werd een advies gevraagd dat ondertussen afgeleverd is.

DRIE GROTE KRACHTLIJNEN

De Benelux Globale Strukturschets heeft drie grote krachtlijnen: duurzaamheid, diversiteit en samenhang. Alle regio's moeten zich duurzaam ruimtelijk kunnen ontwikkelen volgens hun eigen kwaliteiten en potenties, zodat de Benelux een mozaïek wordt van gebieden met een eigen karakter (diversiteit). Daarnaast moeten de onderlinge samenhangen van de verschillende deelgebieden versterkt worden. Ruimtelijke ordening stopt immers niet aan de grenzen. Daarom voorziet de schets in maatregelen om economie,

milieu en infrastructuur beter op mekaar af te stemmen.

Deze algemene uitgangshouding wordt vervolgens uitgewerkt in vier thema's. Een eerste thema is de beheersing van de mobiliteit door het voeren van een lokatiebeleid. Activiteiten die veel verkeer met zich meebrengen moeten ingeplant worden op plaatsen die goed bereikbaar zijn, ook en vooral met het openbaar vervoer. Voor dit lokatiebeleid worden aparte strategieën uitgewerkt voor steden en landelijke gebieden. Een tweede thema dat hierbij nauw aansluit is de hoofdinfrastructuur (wegen, spoorwegen en waterwegen). Dit hoofdstuk vindt de MiNa-raad te veel een opsomming van de verlanglijstjes van de deelgebieden. Zo wordt bijvoorbeeld voorzien in de aanleg van zowel de Betuwelijn als de IJzeren Rijn, wat zou kunnen leiden tot dubbele investeringen en een overcapaciteit.

In de landelijke gebieden, het derde thema, streeft het Beneluxplan naar het behoud van drie hoofdfuncties: produktie (landbouw), protectie (natuur) en leefbaarheid (leefbare dorpskernen). Door te streven naar een duurzame ontwikkeling van deze drie functies wil men de verstedelijkingsdruk op het landelijk gebied afremmen. Een laatste thema is een grensoverschrijdende natuurlijke structuur. Om het voortbestaan van natuurlijke levensgemeenschappen te garanderen moet een internationaal netwerk uitgebouwd worden van grote natuurgebieden die onderling met mekaar verbonden zijn. In dit kader pleit de schets voor de verdere uitbouw van grensoverschrijdende landschapsparken. De Kalmthoutse Heidezoom is daarvan een eerste pilootproject.

GLOBAAL DENKEN, LOKAAL HANDELEN

Deze schets moet vooral zorgen voor de afstemming van

plannen van de verschillende landen en gewesten. De schets is daarom in de eerste plaats belangrijk voor de grensgebieden, waar gezocht moet worden naar goede samenwerkingsverbanden. De Benelux strukturschets kan dan een inspiratiebron zijn voor de deelgebieden om hun ruimtelijk beleid beter

uit te werken. De schets is vooral een strategisch document waarin een overkoepelende visie is uitgewerkt om het ruimtelijk beleid van de verschillende deelgebieden op mekaar af te stemmen. Daarbij worden bovendien een hele reeks konkrete maatregelen voorgesteld die de algemene visie in de prak-

tijk kunnen brengen. Globaal denken dus om lokaal beter te kunnen handelen. Het is nu aan de politiek verantwoordelijken van de deelgebieden om de zaken uit te voeren.

Erik Grietens

ZET HET LICHT OP GROEN MET EEN PHILIPS ALKALINE BATTERIJ

- Zij tellen 0% kwik
- Zij tellen 0% cadmium
- Zij leveren 20% meer energie dan gewone batterijen
- Zij gaan langer mee levensduur
- Zij werden bekroond met de « Belgian Eco Award for Products »
- Zij worden ingezameld via de BEBAT displays en vervolgens gerecycleerd.

Wilt u weten wat Philips verder nog allemaal doet om ons milieu groen te houden?

Stuur deze coupon terug naar **Philips Lighting**,
Tweestationsstraat 80, 1070 Brussel.
Dan ontvangt u heel binnenkort de Engelstalige brochure
«Philips Lighting and the Environment »

Naam:

Adres:

Postcode:

Plaats:

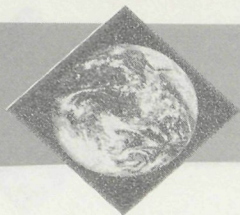

Let's make things better

Philips
Lighting

PHILIPS

SPEELGOED, EEN GEVAARLIJK GOEDJE?

Straks liggen de kadootjes opnieuw onder de kerstboom en kunnen we met zijn allen opnieuw de feestneus opzetten. Vooral voor de allerkleinsten is deze decembermaand de maand bij uitstek waarin de speelgoedkast enkele keren wordt bijgevuld. Of het milieu van die speelgoedstapel beter wordt, is nog maar de vraag... Want wat te denken van kunststofspeelgoed met zware metalen waar kleuters urenlang nietsvermoedend kunnen aan sabbelen. Nogal wat speelgoed bevat bovendien PVC of is in PVC verpakt. En speelgoed met batterijen is evenmin een milieuvriendelijke keuze. Maar kan het ook anders?

Een onderzoek van de Nederlandse Consumentenbond uit '94 testte kunststofartikelen op de aanwezigheid van cadmium, zware metalen en PVC. De testresultaten werden vergeleken met die van recente aankopen van speelgoed. Daaruit bleek dat PVC in speelgoedwinkels gemeengoed is geworden. Bij de meest recente aankopen zijn liefst 41 van de 108 onderzochte speelgoedprodukten gemaakt of verpakt in PVC. Bovendien bevatten 17 van de onderzochte produkten eveneens zware meta-

len zoals chroom en antimoon. In 5 speeltjes zat ook teveel cadmium. Nochtans is het ook bij speelgoedprodukten technologisch perfect mogelijk om zware metalen te bannen en PVC te vervangen door polypropen of polyetheen.

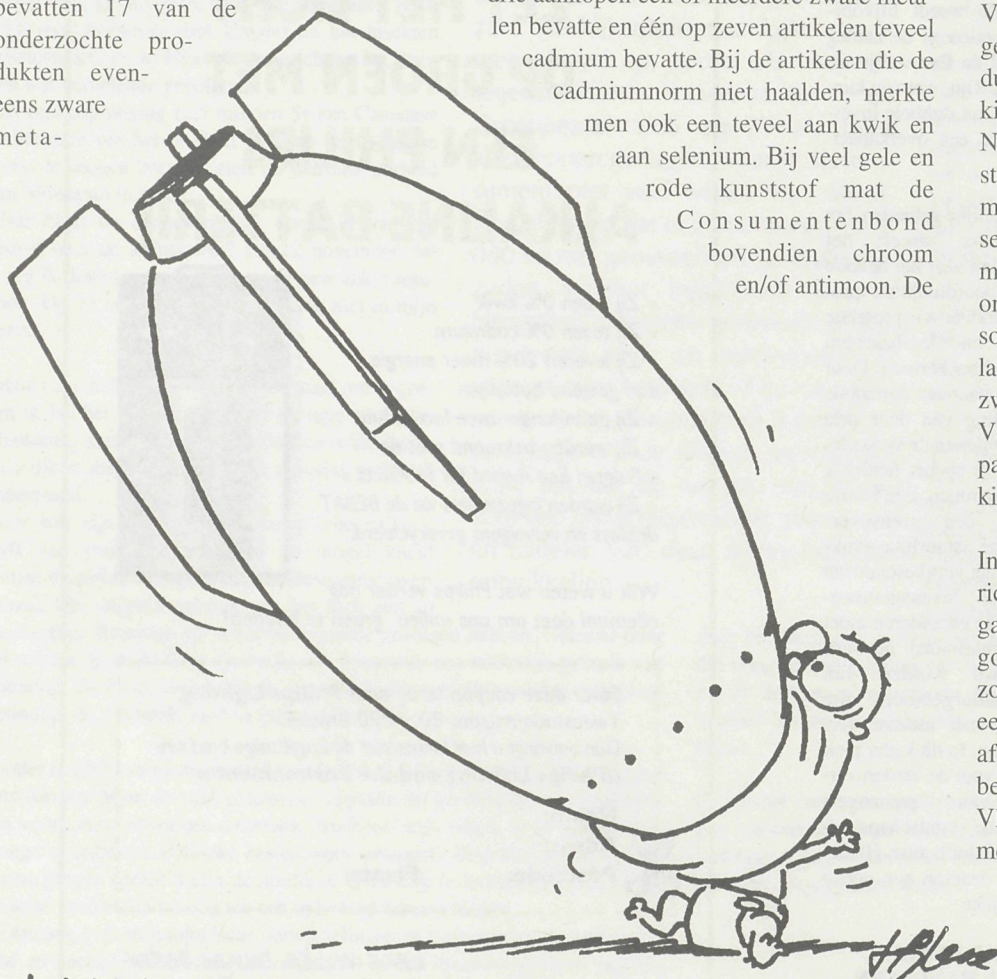
PVC BLIJFT HET GOED DOEN

Een jaar later blijken de resultaten merkbaar beter te zijn. In '95 bleek dat nog één op de drie aankopen één of meerdere zware metalen bevatte en één op zeven artikelen teveel cadmium bevatte. Bij de artikelen die de cadmiumnorm niet haalden, merkte men ook een teveel aan kwik en aan selenium. Bij veel gele en rode kunststof mat de Consumentenbond bovendien chroom en/of antimoon. De

Consumentenbond vroeg actief aan de producenten om hun 'milieuvriendelijke produkten' aan te passen, en dat heeft resultaat gehad. Men werd gevraagd om iets aan de situatie te doen. Met succes, veel fabrikanten namen hun produkten uit de handel of pasten ze aan. Kort samengevat: er worden minder zware metalen gevonden, maar PVC blijft een populair verpakkingsmateriaal.

Volgens de Nederlandse Wet Milieugevaarlijke Stoffen zijn konsumentenprodukten die meer dan 50 mg cadmium per kilo bevatten verboden. Nog volgens de Nederlandse Wet Milieubeheer Afvalstoffen zijn alle produkten die meer dan 50 mg per kilo kwik, chroom, antimoon of selenium bevatten te beschouwen als chemisch afval. Kinderen mogen dan al niet onmiddellijk gevaar lopen door met dat soort speelgoed te spelen, het komt vroeg of laat toch op de afvalberg terecht waar de zware metalen weer kunnen vrijkomen. Volgens het Nederlandse konvenant verpakkingen zou de industrie PVC als verpakkingsmateriaal verder moeten terugdringen.

In België voldoen we aan de Europese richtlijn die de veiligheid van het speelgoed garandeert. Het milieu wordt echter minder goed beschermd. Een 'cadmiumbesluit' zoals in Nederland bestaat niet, evenmin als een norm voor zware metalen in kunststofafval van konsumentenartikelen. Voor bedrijfsafvalstoffen bestaat er in Vlaanderen wel normering voor zware metalen.

LAAT NIET ZOMAAR GEVAARLIJKE SPULLETJES
RONDSLINGEREN IN DE KINDERKAMER

TIEN TIPS VOOR EEN MILIEUVRIENDELIJKE SPEELGOEDKEUZE.

1. KIES GEEN SPEELGOED DAT VERVAARDIGD IS UIT PVC.

Zacht speelgoed is dikwijls gemaakt van PVC. Opblaasbare zwembandjes, badboekjes, ballen en zachte poppen bijvoorbeeld. Als kinderen een stukje PVC binnenkrijgen is dat niet ongevaarlijk. PVC bevat weekmakers die oplossen in het maagsap, zodat een hard stukje plastic in de maag achterblijft.

2. KIES ZO WEINIG MOGELIJK FELGEKLEURD KUNSTSTOFSPEELGOED.

Vooral felgele, rode en groen gekleurde speeltjes bevatten meestal nogal wat zware metalen. Kies je voor kunststof, neem dan eerder polyetheen of polypropreen of desnoods ABS (Lego, Duplo).

3. KIES ZO WEINIG MOGELIJK ELEKTRISCH SPEELGOED DAT OP BATTERIJEN WERKT.

Opwindbaar speelgoed is een goed alternatief. Knoopbatterijtjes kunnen ingeslikt worden door jonge kinderen. Gebruik je toch batterijen, kies dan oplaadbare batterijen van het type nikkel-hydride.

4. KIES ZOVEEL MOGELIJK VOOR SPEELGOED MET EEN LANGE LEVENSDUUR.

Koop geen prullen waarvan je zo ziet dat ze na een halfuurtje spelen al kapot kunnen zijn. Kies voor speelgoed waar je kind niet vlug op uitgekeken geraakt zoals een blokkendoos bijvoorbeeld.

5. KIES VOOR SPEELGOED DAT NIET OVERDADIG VERPAKT IS.

Probeer bovendien PVC-verpakking te vermijden.

6. KIES VOOR HOUTEN SPEELGOED.

Neem zoveel mogelijk Europese houtsoorten zoals beuken, grenen, robinia, essen, kastanje enz. in massief hout. Kies geen speelgoed dat vervaardigd is uit spaanplaat.

7. ONGEVERFD HOUTEN SPEELGOED IS DE MEEST MILIEUVRIENDELIJKE KEUZE.

Verf met zware metalen is schadelijk voor de gezondheid. Er bestaan normen voor de afgifte van zware metalen als een kind op geverfde houten speeltjes sabbelt. Dit is vooral belangrijk voor de veiligheid van het kind.

8. OPPASSEN BIJ HET WASSEN VAN PLUCHE DIEREN.

Koop pluche dieren die wasbaar zijn en was ze dan ook voor u ze aan het kind geeft. De nabehandeling met chemikaliën wordt op die manier geneutraliseerd. Laat pluche dieren ook nooit chemisch reinigen.

9. KOOP OOK EENS TWEEDEHANDS SPEELGOED.

Kinderen ontgroeien meestal hun speelgoed, vaak nog voor het versleten is. Je vindt vast wel familie, vrienden en kennissen die speelgoed hebben dat niet meer gebruikt wordt. Ook de kringloopwinkels hebben meestal een mooie speelgoedkollektie. Geen weet van een kringloopcentrum in je buurt? Bel eens voor een adres naar de Koepel van Kringloopcentra (telefoon 03/218.65.60.). In de steden kan je ook speelgoed huren bij een Speel-o-theek die dikwijls verbonden is aan de openbare bibliotheek.

10. GEEF DE VOORKEUR AAN KREATIEF SPEELGOED.

Om de creativiteit van je kinderen extra te stimuleren kan je ook gewoon zélf spelen of speelgoed maken met dingen die je in huis hebt. Oude dozen, grote deksels, houten lepels, oud papier, kroonkurken, plasticen potjes kunnen hiervoor dienst doen. En best wel eens extra-leuk zijn...

EN TENSLOTTE...

Om de prijs van het speelgoed kunstmatig laag te houden, wordt nogal wat speelgoed gemaakt door werknemers die in landen als China in mensonwaardige omstandigheden worden 'tewerkgesteld'.

In de meeste Wereldwinkels kan je een keurmerk voor speelgoed vinden waarvoor de arbeiders een menswaardig loon gekregen hebben.

• Martine Langen

Bronnen:

Een groen begin: milieuvriendelijke speelgoedkeuzes, Vereniging Milieudefensie, 1995.

Steeds minder zware metalen in kunststof, Consumentengids, 1996 nr.10.

Felgekleurde huishoudelijke artikelen van kunststof bevatten nog vaak giftige zware metalen, Consumentengids, 1995 nr.3.

PERMANENTIE EKO-KONSUMPTIE

Heb je nog vragen over deze Eko-Tips? Of heb je nog andere vragen, suggesties of opmerkingen rond alles wat te maken heeft met ekologisch consumeren? Dan kan je vanaf nu terecht bij de 'Permanentie Eko-Konsumptie' op het BBL-sekretariaat (telefoon 02/539.22.17. of fax 02/539.09.21). Of je kan ook contact opnemen met MeMo (telefoon 016/29.07.60. of fax 016/22.87.94) of met het OIVO (telefoon 02/547.06.11. of fax 02/547.06.01).

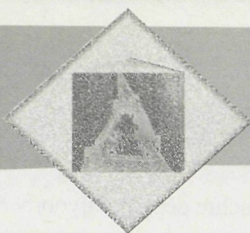

Met het Green Line-programma streeft Colruyt naar :

- meer aandacht en respect voor het leefmilieu;
- meer milieuvriendelijke produkten;
- duidelijke informatie over die produkten;
- meer milieuvriendelijk werken binnen de eigen organisatie.

COLRUYT
laagste prijzen in voeding

NIEUWE BOEKEN

Het vlees is zwak, Jaak Vandemeulebroucke en Bart Staes,
uitgeverij Hadewijch, Antwerpen, 1996, 247 p., ISBN 90-5240-363-5, boekhandel.

Het is een beklijvend dossier over wat er fout loopt in de vleesindustrie in België, Nederland, Europa en de rest van de wereld. Dit boek verhaalt over de actieve inzet van de hormonenmafia in de drugshandel en over de witwaskonstrukties om hormongeld in de economie te sluizen. Het vlot geschreven boek raakt alle actuele aspecten van het hormonengesjoemel aan.

Het maatschappelijk draagvlak voor het milieubeleid en de rol van adviesorganen daarbij,
MiNa-raad, Tel. 02/558.01.30., 1996, losbladig, verslag van het colloquium van 23 oktober.

Vier visies van Aviel Verbruggen, ex-voorzitter van de MiNa-raad, Jan Boersema, Raad voor het Milieubeheer Nederland, Stefaan Walgraave, prof. sociologie en Pieter Leroy, KU Nijmegen. Elk gaf zijn eigen theoretische visie over het maatschappelijk draagvlak. De rol van de milieuraden op lokaal vlak verschilt wel van die van de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen.

Kantoorapparatuur en gezondheid,
Wetenschapswinkel Biologie Utrecht, Tel. 00.31.30.253.73.63., 1996, 16 p., ISBN 90-5209-069-6, 5 gulden.

Brochure over de invloed van kopieerapparaten, printers en faxen op de lucht in de werkomgeving. Praktisch opgevat met controlelijsten voor gezondheidsklachten in de eigen werksituatie. Als uit die controlelijst blijkt dat één of meerdere klachten regelmatig terugkeren, kan je via een

tweede lijst controleren of de kantoorapparatuur mogelijk de boosdoener is. Via lijst drie kan je je werksituatie verbeteren. Voor kopieerapparaten, printers en faxen wordt tenslotte aangegeven hoe de omgevingslucht verontreinigd wordt.

Aspecten inzake kwaliteitsbeheer van oppervlaktewateren, Rudy Vannevel,

Vlaamse Milieumaatschappij, Bestuur beleid en planning, Erembodegem, Tel. 053/72.62.11., 1996, 109 p.

Een nieuwe benadering vanuit de VMM die een concrete invulling beoogt van het integraal waterbeheer, vanuit de hoek van het waterkwaliteitsbeheer. Een aantal sterk verscheiden aspecten worden aangeraakt: de biologische kwaliteit van de Schelde, normering, de impact van lozingen op het oppervlaktewater, toepassing en beoordeling van kleinschalige zuivering, sensibilisering van de sportvisserij e.a. Ook interessant voor mensen die in de bekkencomitees zetelen.

Groene conflicten: veiligheid breed bekeken, Ludo De Brabander,
uitgave Vrede vzw, Gent, Tel. 09/233.46.88., 1996, 182 p., vredescahier 3/96, 299 fr (plus verz.kost).

Veiligheid is meer dan de afwezigheid van oorlog. Voedselonveiligheid, economische achteruitgang en milieudegradatie kunnen aanleiding geven tot gewelddadige conflicten. Dit cahier brengt de slinkende olievoorraden, het broeikas effect, de zoektocht naar proper water in verband met oorlog en gewelddadige conflicten, die vooral in derdewereldlanden uitgevochten worden.

Landschappelijke integratie van stortterreinen door bebossing,

Vlaamse Bosbouwvereniging, Gontrode, Tel. 09/252.21.13., 1996, 23 p., tijdschrift Groene band, nr. 100.

Voormalige stortterreinen krijgen soms als nabestemming natuur- of bosgebied. Het bebossen van stortterreinen is echter niet evident. Dit temanummer gaat in op de specifieke vereisten voor het beplanten van deze terreinen. Daarbij moet gelet worden op de beworteling van het plantgoed, de waterhuishouding, de afdekingslaag, en de keuze van bomen en struiken.

Weer en milieu,

Frank Deboosere, een uitgave van Globe, Groot-Bijgaarden, Tel. 02/467.24.95, 1996, 152 p., ISBN 90-5312-063-7-X, 595 fr, boekhandel.

De auteur gaat in zijn boek na of er op dit moment een weerchaos gaande is, en in hoeverre de mens daar schuld bij heeft. Broeikasgassen, ozongaten, zure regen en smog hebben blijkbaar toenemende weerextremen voor gevolg. De relatie tussen milieu en het weer wordt hier uit de doeken gedaan.

Er-Varen op Westvlaamse rivieren en kanalen,

vzw Scaldis en Provincie West-Vlaanderen, Tel. 050/40.31.11, met medewerking van de Milieuboot vzw, 1996, met talrijke illustraties, leskoffer op aanvraag. Scaldis organiseert ook vaartochten, info op Tel. 03/744.06.76.

Dit edukatief werkboek is een kanjer geworden en is bestemd voor de derde graad van het lager onderwijs. Het heeft als doel de ekologische, economische, culturele, historische en rekreative aspecten van de Westvlaamse rivieren en kanalen binnen de leefwereld van de leerlingen te brengen.

DE MILIEUBIBLIOTEEK VAN BBL

De milieubiblioteek is open **elke maandag en dinsdag van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur**. Op woensdag enkel op afspraak. Je kan er meer dan 13.000 boeken en 300 tijdschriften inkijken, er wordt echter niets uitgeleend. Beperkte documentatieaanvragen, zoals kopieën van tijdschriftenartikels uit de Temalijst, worden opgestuurd tegen 5 frank per kopie.

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn gewoonlijk niet bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen. Ze zijn wel te bekijken in onze uitgebreide milieubiblioteek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven kan je bestellen bij: MilieuBoek
Postbus 18169 • NL-1001 ZB Amsterdam • 020/624.49.89. • MilieuBoek heeft een Belgisch rekeningnummer.

Je kan steeds publikatielijsten van bepaalde thema's aanvragen (100 frank per thema en 10 frank per blad).

Sportlawaai: op de grens van recreatie en irritatie,

Nederlandse stichting Geluidhinder, Delft, Tel. 00.31.15.256.27.23, 1996, 56 p., ring-map, 35 gulden.

Verslag van de gelijknamige studiedag van de NSG, waarop de sprekers het hadden over het Nederlands sportbeleid, de juridische aspecten van sportlawaai, de toekomst van lawaaisport en de technische mogelijkheden om sportlawaai te vermindere-

Een toekomst voor de otter: adviezen voor ecologisch beheer van waterlopen,

Dirk Criel, Otteroverleggroep België, Mechelen, 1996, 147 p., 590 fr, te bestellen bij het dierenpark Planckendaal, Tel. 015/41.49.21.

De otter en zijn milieu komen in dit boek uitvoerig aan bod. Otters hebben proper water nodig om te overleven, geschikte oevers en een rustige leefomgeving. Drie factoren waar er in Vlaanderen wel wat aan schort. De mogelijkheden om iets te verbeteren aan het visbestand, aan het verminderen van toxische lozingen en het natuurge-richt oeverbeheer komen ruim ter sprake.

Roundup-glyfosaat: milieu en gezondheid, Miriam De Boer en Maaïke Lürsen,

Wetenschapswinkel Biologie Utrecht, Tel. 00.31.30.253.73.63, 1996, 34 p.; 12,50 gulden.

Roundup, met glyfosaat als actief bestand-deel, is een onkruidbestrijdingsmiddel waarover nogal wat discussie is. Tuinaanleggers gebruiken het nogal kwistig omdat het een 'milieuvriendelijker' middel zou zijn dan andere middelen met dezelfde werking. Doordat het echter zoveel gebruikt wordt is de milieu-impakt niet te onderschatten. Dit rapport beschrijft de werking en giftigheid van Roundup, en de alternatieven voor het bestrijden van o.a. kweekgras, akker- en haagwinde in de Nederlandse gemeente Maarssen.

IFEST-catalogus,

Flanders Expo, Tel. 09/241.92.11., 22-25 oktober 1996, 254 p.

Voor wie de kans niet kreeg om op de internationale beurs voor milieu- en veiligheidstechnologie aanwezig te zijn, geeft de gids een goed beeld van wie er op dit moment dergelijke technologie aanbiedt op de markt. Een alfabetische exposantenlijst en een lijst met de indeling per sektor (lucht, water, bodem...), subsector en produktcategorie maken het opzoeken gemakkelijk.

• Aanwinstenlijst van de milieubibliotheek •

De stapel boeken en andere literatuur die maandelijks de bibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu bereiken, blijft onophoudelijk groeien. Om de rubriek **Boek en Milieu** overzichtelijk te houden bespreken we voortaan slechts een **selectie**.

Een **volledig overzicht** van nieuw materiaal vind je voortaan in de **Aanwinstenlijst**, een tweemaandelijks publiekatie van het documentatiecentrum van de Bond Beter Leefmilieu, Indocel vzw.

Je kan je eenvoudig telefonisch of via onderstaande bon abonneren. Ons telefoonnummer is 02/539.22.17. En dit ons adres: BBL, Indocel vzw, Overwinningstraat 26 bus 11, 1060 Brussel.

- ☐ Ik wens een abonnement op de Aanwinstenlijst en stort 600 frank (lidverenigingen betalen slechts 400 frank) op rekeningnummer 001-1475409-18 van BBL, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.
- ☐ Ik wens eerst een proefnummer te ontvangen van de Aanwinstenlijst

Naam :

Straat & nr.:

Postnr. & Gemeente :

THEMALIJST: RUILVERKADELING EN LANDINRICHTING

- Tijdschriftenartikels -

Ruilverkaveling niet langer stuurloze pletwals

In Terzake, 1990 nr.3, p.9-10

Hydro-ecologische voorspellingsmethoden voor beheer en beleid

In Landschap, 1992 nr.2, p.73-161

Moderne landinrichting milieubewuster

In Natuur en Milieu, 1992 nr.12, p.12-14

Ervaringen met recreantenplatform positief

In Recreatie & Toerisme, 1992 nr.12, p.31-33

Vernieuwing of verloedering van het platteland : boeren wars van landinrichting door trage aankoop natuurgroonden.

In Oogst, 1994 nr.42, p.19-21

Landinrichting slaat nieuwe wegen in.

In Platform, 1996 nr.3, p.3-21

Landinrichting op de weg terug : na jaren van ontgroening.

In Natuur en Milieu, 1995/12-1996/1, p.10-13

- Boeken en rapporten -

Ruilverkaveling in Vlaanderen : een toelichting bij de nieuwe aanpak.

Uitgave Vlaamse Landmaatschappij, Brussel, 1992

Milieusymposium: alternatieve natuurlijke waterzuivering en haar landschappelijke inpassing.

Uitgave Horteco, Vilvoorde, 1996

Ruimtelijke plannen op regionaal niveau.

Uitgave Academia press, Gent, 1996

Het leefmilieu in Vlaanderen : een duurzame ontwikkeling voor de generaties van morgen: beleidsprioriteiten 1995-1999.

Uitgave Theo Kelchtermans, Beleidsbrief, Brussel, 1995

Ruimtelijke ordening en landinrichting.

Uitgave K.VIV, Antwerpen, 1995, Studiedag

Het groene BPA: reddingsboei voor onze valleigebieden?

Uitgave ZWVL Natuur- en Milieukoepel, 1995, Studiedag

Agriculture and habitat loss in Europe

Uitgave IEEP, Londen, 1990

Landinrichting gewogen : de plaats van milieu-, natuur- en landschapsbelangen in het landinrichtingsbeleid.

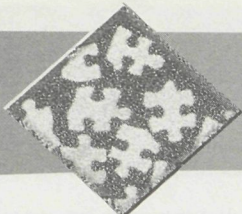
Uitgave Kerckebosch, Zeist, 1990.

Milieubeleid in het landelijk gebied: uitwerking van milieudoelstellingen op bestemming, inrichting en beheer van het landelijk gebied.

Uitgave Werkgroep landelijk gebied, Wageningen, 1990

Ruilverkaveling en landinrichting na het natuurontwikkelingsplan.

Uitgave Natuurreservaten, Brussel, 1990, Snelschrift

PUZZELEN

Voor de laatste keer kan je meespelen met de Milieurama-puzzel 'oude stijl'. Samen met de vernieuwde Milieurama-layout die u vanaf begin '97 gepresenteerd krijgt, serveren we u ook een totaal vernieuwde puzzel. Voor de laatste keer kan u dus ook op zoek gaan naar de naam van een BBL-lidvereniging. Als u de oplossing gevonden heeft, schrijf die dan op een briefkaart en stuur die naar Milieurama-puzzel, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel. Misschien krijgt u dan net als Karel Vermeulen uit Kontich en Stefanie Janssens uit Opwijk een BBL-boekenpakket thuisbezorgd.

HORIZONTAAL

1. Maand ; Belgische kerncentrale
2. Op grote afstand ; Oude benaming van de Europese Unie (afk.) ; Engels bier
3. Ingenieur ; Beschermde natuurgebied ; 3,14
4. Lekker ; Persoonlijk voornaamwoord ; Arsenicum ; Bijenprodukt
5. Slotwoord ; Omhulsel van een vlinderpop ; Afvalprodukt van de fosfaatindustrie
6. Amfibie ; Chinees staatsman ; Nuttige huisdieren
7. Voorzetsel ; Eerste vrouw ; Wagen ; Watering
8. Zijrivier van de Schelde ; Neerslag
9. Naaldboom ; Baskische afscheidingsbeweging ; Plaats in Oost-Vlaanderen ; World Trade Center
10. Europeaan ; Milieu-administratie (afk.) ; Bladgroente
11. Onbuigzaam ; Dier - Zuid-Amerikaans lastdier
12. Kleefstof ; Insekt ; Rund ; Streep
13. Wegens ; Watervervuילend huishoudprodukt ; Titanium
14. Milieu-effektrapportage ; Noodsein ; Zwaardwalvis
15. Het vellen van alle bomen op een stuk grond ; Verandering in het erfelijk materiaal

VERTIKAAL

1. Bedreigde diersoort ; Inheemse bolplant
2. Bevroren dauw ; Lofdicht ; Keukenkruid
3. Beeldbuis ; Radioactief element ; Familielid
4. IJzerhoudende grond ; Achter ; Landbouwwerktuig ; Slons
5. Vlinderbloemige heester ; Zijrivier van de Dijle ; Loofboom

6. Onvermengd ; Voedingsbestanddeel ; Opening in het ijs
7. Klein hert ; Grootmoeder ; Wees gegroet ; Ratelpopulier
8. Dopheide ; Openbaar vervoer
9. Supersnelle trein ; Eveneens ; Rivier in Duitsland ; Draagbare telefoon
10. Voorzetsel ; Woonboot ; Gesloten
11. Inheems zoogdier ; Angst ; Neusvocht
12. Zangstem ; Persoonlijk voornaamwoord ; Laatstleden ; Open strook in een bos
13. Neon ; Natuurbeschermingsorganisatie ; Karaat
14. Brij ; Loot ; Spinachtig diertje
15. Uitstoot ; Zeer giftige stof

Met behulp van de hieronder gegeven letters kan de naam gevonden worden van een lidorganisatie van de Bond Beter Leefmilieu

D13 - I13 - D1 - C9 - L1 - A12 - O2 - L15 - F5 - M5 - N12 - C5 - E10

Oplossing van Milieurama 1996/10:

Horizontaal:

A. maaseik-houtwal ; B. rem-are-nee ; C. te-tormentil-mn ; D. hek-ei-oe-bad ; E. ader-trede-alfa ; F. rijm-ene-sla ; G. non-ode-ket-den ; H. panda-morse ; I. kaf-esp-ase-tri ; J. vijl-aga-poe ; K. maas-klerk-nero ; L. pal-lo-me-lob ; M. as-moeskroen-ea ; N. mao-ooi-lek ; O. amandel-betoger

Vertikaal:

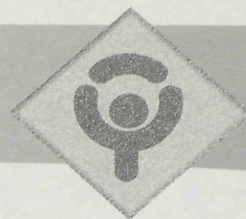
1. methaan-kampala ; 2. eed-opa-aas ; 3. arkernafval-ma ; 4. set-rij-ijs-man ; 5. emoe-model-lood ; 6. rit-das-koe ; 7. kam-ree-pal-sol ; 8. reden-gekko ; 9. hen-dek-aar-rib ; 10. toe-ems-kmo ; 11. unie-stoep-eelt ; 12. tel-al-on-neo ; 13. we-bladsteel-kg ; 14. maf-eer-roe ; 15. lindaan-isobaar.

We zochten de Aktiegroep ter Beveiliging van het Leefmilieu op de Linkeroever.

• Dirk Serneels

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															

STUDIEDAG: PATENTRECHT EN GENTECHNOLOGIE

De Werkgroep voor een Rechtvaardige en Eerlijke Landbouw (Wervel) wil op vrijdag 20 december tijdens een studiedag een bewuste bijdrage leveren aan de wenselijkheid, kostprijs, noodzakelijkheid en gevaren van genenmanipulatie. Zolang er geen wetgeving terzake bestaat, bestaat immers de kans dat gentechnologie onze maatschappij ingrijpend zal veranderen. Tijdens de studiedag zullen, na een aantal inleidende uiteenzettingen, werkgroepen georganiseerd worden om uiteindelijk te komen tot konklusies en aanbevelingen voor de overheid. Zo kan men deelnemen aan de werkgroep 'Soja', 'Patentrecht', 'DNA-onderzoek' en 'Chocolade'.

Deze studiedag gaat door in de Karavaan, 19a in Brussel, vlakbij het Centraal Station en begint om 9.30u. Deelnemen kost 500 fr. voor vertegenwoordigers van organisaties en 250 fr. voor particulieren. Inschrijven kan voor 15 december bij het Wervel-sekretariaat. Gelieve daarbij uw keuze van werkgroep te vermelden.

Inlichtingen:

Wervel, Annick Declercq, P.Damiaanplein 10 bus 4, 3000 Leuven, Tel. 016/23.54.29.

VERKEERS-EN MOBILITEITSEDUKATIE

Tijdens een studiedag van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde op 15 januari '97 bieden praktijkmensen concrete antwoorden op prangende mobiliteitsproblemen. Bijvoorbeeld wordt een antwoord

gezocht op de vraag 'Wat zeggen de eindtermen over verkeers- en mobiliteitseducatie?', 'Hoe kunnen deze eindtermen ingepast worden in het schoolwerkplan en de klaspraktijk?', 'Hoe worden de lessen verkeers- en mobiliteitseducatie concreet aangepakt?'.

De deelnameprijs bedraagt 600 frank, men kan inschrijven tot 6 januari door betaling via overschrijving op rekeningnummer 001-2360463-44. De studiedag gaat door in het Cultureel Centrum De Werf, Molenstraat 51, 9300 Aalst, Tel. 053/76.13.00.

Inlichtingen:

Vlaamse Stichting Verkeerskunde, Regine van Impe, Tel. 015/44.09.21.

AKTIVITEITEN WIELEWAAL WESTERLO

Op zondag 2 februari serveert Wielewaal Dubbelloof Westerlo in het parochiecentrum van Westerlo vanaf 12u00 uur een warme maaltijd voor 250 frank. De opbrengst dient ter financiering van natuurgebieden in de omgeving van Westerlo. Om 14u00 kan men deelnemen aan een geleide natuurwandeling. Vanaf 18u00 uur vertrekt een protesttocht tegen de vervuiling van de Nete. Afspraak aan het Parochiecentrum van Westerlo. Vanaf 25 januari kan je gedurende 30 zaterdagen bij Dubbelloof eveneens een cursus natuurgids volgen. De opleiding wordt mee georganiseerd door het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie (CVN). De plaats van de mens in de natuur en zijn verantwoordelijkheid tegenover zijn leefomgeving krijgt in deze natuurcursus bijzondere aandacht.

Inschrijven kan door 3.900 frank te storten op rekeningnummer 404-3076041-29 van het CVN.

Natuurvereniging Dubbelloof, Hortense Dupont, Gildenstraat 13, 2260 Westerlo, Tel. 014/54.54.83.

'VOGELN VOOR IEDEREEN' EN AMFIBIEËN ONTDEKKEN IN LIMBURG

Het bezoekerscentrum van het Provinciaal domein Nieuwenhoven organiseert 2 beginnerskursussen in het voorjaar van 1997.

'Ken je Pad' richt zich naar geïnteresseerden vanaf 14 jaar die graag praktisch kennis willen vergaren over amfibieën. De lessen worden georganiseerd in het Bezoekerscentrum op maandagavond 13 en 27 januari en 17 februari van 19u00 tot 21u15. De data van 3 ekskursies worden later meegedeeld. De cursus kost 500 frank.

In de cursus 'Vogelen voor iedereen' leer je de 50 meest voorkomende vogelsoorten herkennen aan hun geluid en aan hun uitzicht. Na 3 theorielessen volgen 5 ekskursies op zondagmorgen. Beiden gaan eveneens door in of vanuit het Bezoekerscentrum van het Provinciaal domein Nieuwenhoven te Sint-Truiden. De kostprijs bedraagt 1.000 frank.

Inlichtingen:

Provinciaal Natuurcentrum, Bezoekerscentrum, Rita Bogaerts, Zuivelmarkt 33, 3500 Hasselt, Tel. 011/23.50.90.

MILIEURAMA
16DE JAARGANG • MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER LEEFMILIEU

REDAKTIE EN ADMINISTRATIE

Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel, Tel. 02/539.22.17., Fax.
02/539.09.21.

ABONNEMENTEN

70 Bf (los nummer), 650 Bf (jaarabonnement),
1.300 Bf (buitenland), 1.300 Bf (steunabonnement)
op rekeningnummer 001-1475409-18
van de Bond Beter Leefmilieu vzw.
Lidverenigingen van BBL kunnen hun leden een
voordelig kombi-abonnement aanbieden.

HOOFDREDAKTEUR EN VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Lieve Grauls, Overwinningstraat 26, B-1060
Brussel

EINDREDAKTEUR
Piet Decoster

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:

Stefaan Claeys, Rik De Baere, Els De Geest,
Marion Geron, Lieve Grauls, Erik Grietens,
Danny Jacobs, Martine Langen, Bea Lootens,
Bart Martens, Dirk Serneels,
Sandra Van Aerschot, Jan Van Herk,
Mauricette Van Houdt,
Dirk Van Regenmortel

FOTO'S

Frans Geys, Kristel Peeters

DIA VOORKAFT
Luc Verhaegen

ILLUSTRATIES
Hilaire

VORMGEVING
KODE • Koen Theré

PRE PRESS
Fotogravure FM

DRUK
Pandava Ekeren

COPYRIGHT

Overname van artikels wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de
inhoud van de opgenomen advertentie.

Milieurama wordt gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is niet chloorgebleekt en de inkt is op vegetale basis.

Edito

Men schat dat 3,6 Miljoen Ton huishoudelijk afval jaarlijks wordt geproduceerd in België.

Consumenten zonder afval te veroorzaken is echter onmogelijk. Toch kunnen er op bepaalde vlakken, zoals op dat van de consumentenverpakkingen, belangrijke inspanningen worden gerealiseerd. In 1995, vertegenwoordigen zij éénvijfde van het totale huishoudelijke afval. Dit komt neer op een gemiddelde van 74 kg huishoudelijk verpakkingsafval per jaar en per inwoner. Glas, papier, karton en plastic zijn goed voor 85% van dit afval.

Sinds meerdere jaren probeert GB de hoeveelheid verpakkingsafval in te krimpen door zijn verpakkingen voortdurend in vraag te stellen. Dergelijke inspanningen zullen slechts resultaat geven als elkeen van de medepartners bewust worden van de dagelijkse rol die ze spelen.

Inderdaad, mede door ons consumentengedrag, kan ieder van ons concreet bijdragen tot het behoud van ons leefmilieu.

Indien u, na het lezen van deze bladzijden nog vragen heeft, aarzel niet om de Milieuafdeling bij GB te contacteren, Olympiadenlaan 20 te 1140 Brussel.
Tel: 02 / 729.25.07
Fax: 02 / 729.18.18.

Tot binnenkort,

Geneviève Bruynseels
GB Milieuverantwoordelijke

GB en zijn verpakkingsafvalpreventie

Grote inspanningen werden reeds geleverd door zowel producenten als distributeurs om de jaarlijkse hoeveelheid gebruikte verpakkingen te verminderen.

Behalve door het gebruik van milieuvriendelijkere producten en gerecycleerde materialen, spitst GB de verpakkingspolitiek van zijn eigen merken toe op: een vermindering van volume, het aanmoedigen van verpakkingen die de selectieve ophalingen vergemakkelijken, het afschaffen van overbodige verpakkingen, het gebruik van navulverpakkingen en het streven naar de mogelijkheid tot hergebruik van bepaalde verpakkingen.

Enkele inspanningen onder de loep

Inkrimping van het volume van de verpakking

vb. GB Density waspoeder.

✓ Het gebruik van het compacte poeder maakt een voorwas overbodig en zorgt ervoor dat minder product nodig is voor eenzelfde resultaat. Gevolg: besparing van poeder, water en energie. Het poeder bevat geen fosfaten en de tensio-actieve stoffen hebben een biologische afbreekbaarheid die hoger is dan deze door de wet voorgeschreven.

✓ De vermindering van het productvolume heeft eveneens een vermindering van het verpakkingsvolume tot gevolg. Sinds kort werd het product verpakt in een soepele verpakking in PE, makkelijk samendrukbaar waardoor in de vuilnisemmer heel wat plaats wordt bespaard. (Eventuele verbranding van PE heeft slechts een minimale impact op het leefmilieu.)

Afschaffen van overbodige verpakking

vb. GB Tandpasta (3 soorten)

- ✓ Bij het ontwerpen van de verpakking werd de nuttige informatie onmiddellijk hernomen op de tube zelf. Dit liet toe van een kartonnen omdoosje uit te sparen en op deze manier de totale hoeveelheid verpakkingsafval in te krimpen.

Verpakkingen die een selectieve ophaling vergemakkelijken.

vb. GB Wasverzachters

- ✓ Het product is 4x geconcentreerd. Met minder volume kan men evenveel wasgoed verzachten als met het gewoon verdunde product. De actieve bestanddelen zijn biologisch afbreekbaar.
- ✓ De volumevermindering van het product laat eveneens toe, voor eenzelfde resultaat, minder verpakking te gebruiken. Men kan de twee delen van de verpakking (kartonnen wikkel en plastic flacon) tevens perfect van elkaar scheiden wat een extra voordeel oplevert voor de sorteerder thuis bij een eventuele selectieve ophaling.
- ✓ Ook het gebruik van monomaterialen draagt bij tot dit gemak. De consument dient niet meer zijn dopje en/of fles te ontleden wanneer zij in compatibele materialen werden gefabriceerd. (Fles en dop in dezelfde zak.)

Gebruik van navulverpakkingen

vb. GB Ruitenreinigers en Deo Roller

- ✓ Na gebruik van het product met volledige verpakking kan u verpakkingsvolume uitsparen door de navulverpakking te kopen.

U kan het "verstuiverpistooltje" en / of de "aanbrengbol" immers meermaals gebruiken wat meteen leidt tot een vermindering van het verpakkingsafval. Tevens bespaart u met de navulverpakking plaats in uw boodschappenmand.

Het principe van de navulverpakkingen werd reeds toegepast in tal van productengamma's.

Deze voorbeelden en andere resultaten van de milieupolitiek bij GB kan u weldra nalezen in het Milieuraapport van GB '95-'96 dat zal verschijnen in februari '97.

Voor meer informatie, contacteer de Milieuafdeling bij GB
Geneviève Bruynseels
Olympiadenlaan 20
1140 BRUSSEL

GB

PROCTER & GAMBLE

kwaliteitsprodukten gemaakt met zorg voor het milieu

Milieubeleidsverklaring van Procter & Gamble

Procter & Gamble vervaardigt hoogwaardige producten die beantwoorden aan de wensen van de consumenten.

Daarbij worden de volgende milieubeleidslijnen gevolgd :

- Producten en verpakkingen moeten veilig zijn voor de consument en het leefmilieu.
- Hierbij wordt het effect op het milieu zoveel mogelijk beperkt of voorkomen, zowel bij vormgeving, productie, distributie, gebruik en afvalverwerking.
- Bestaande milieuwetgeving wordt gerespecteerd en onderzoek wordt gedaan naar mogelijkheden om verder te gaan dan wat de wet voorschrijft.
- De uitvoering van het milieubeleid wordt voortdurend gecontroleerd en op vooruitgang geëvalueerd.
- Informatie over de milieuimpact van producten en verpakkingen wordt verspreid binnen en buiten het bedrijf.
- Het milieubeleid is geïntegreerd in de verantwoordelijkheid van elke werknemer.
- Het milieubeleid wordt ondersteund door een aangepaste organisatie, de nodige middelen en werkprogramma's.

**Dit milieubeleid geldt voor alle producten
van Procter & Gamble :**

**o.a. Ariel • Dash • Dreft • Lenor • Vizir • Mr. Proper
Viakal • Pampers • Always • Demak'Up • Tempo
Pantene • Vicks • Pétrole Hahn • Oil of Olaz
Head & Shoulders • Camay**